

JELENTÉS
A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK
IGAZGATÓSÁG
2008. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Összeállították:

Dr. Kárpáti László igazgató
Dr. Jakál Lászlóné gazdasági igazgatóhelyettes
Fersch Attila általános igazgatóhelyettes
Reischl Gábor osztályvezető
Dr. Ambrus András szakreferens
Goda István osztályvezető
Koszta János állattenyésztési vezető
Kozák Gábor területfelügyelő
Pellinger Attila osztályvezető
Szabó Renáta szakreferens
Szalai Imre szakreferens
Takács Gábor szakreferens
Váczi Miklós őrszolgálat-vezető

Sarród, 2009. február 15.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
Táblázatok.....	3
1. Személyi állomány.....	4
2. Területi adatok.....	6
2.1 Védett és védelemre tervezett területek.....	6
2.2 Saját vagyonkezelésű területek.....	7
2.3 Terület nélküli értékek.....	8
3. Kutatás és monitorozás.....	12
3.1 Kutatás.....	12
3.2 Monitorozás.....	13
4. Kezelési tevékenység.....	22
4.1 Kezelési tervek.....	22
4.2 Élőhely fenntartás.....	23
4.3 Élőhely-rehabilitáció.....	26
4.4 Fajvédelem.....	29
4.5 Saját állatállomány.....	35
4.6 Vadászterületek.....	37
4.7 Halászati vízterek.....	39
4.7a Védett vízterek.....	40
4.7b Védett halastavak.....	40
5. Jogi tevékenység.....	44
5.1 Hatósági eljárások.....	44
5.2 Bíróságok.....	44
5.3 Büntető ügyek.....	44
5.4 Perek.....	44
6. Őrszolgálat.....	47
6.1 Személyi állomány.....	47
6.2 Felszereltség.....	47
6.3 Szolgálatteljesítés jellemzői.....	47
6.4 Fejlesztési tervek.....	48
7. Költségvetés és vagyon.....	50
7.1 Kiadások.....	50
7.2 Bevételek.....	50
7.3 Vagyon.....	50
7.4 Épületek.....	50
7.5 Eszközök.....	50
8. Bemutató, oktatás, PR.....	54
8.1 Turisztikai infrastruktúra.....	54
8.2 Kiadványok.....	55
8.3 Látogatottság.....	56

8.4 PR és egyéb marketingtevékenységek.....	64
9. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel.....	75
9.1 Együtműködés hivatalokkal, intézményekkel:.....	75
9.2 Együtműködés civil szervezetekkel:	76
10. Külföldi együtműködés	78
11. Ellenőrzés	81
12. Fontosabb célkitűzések a következő évre	82
12.1 Gazdasági téren.....	82
12.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén	82
12.3 Társadalmi kapcsolatok terén:	82
12.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren	83
12.5. Hatósági tevékenység terén	83

Táblázatok

1. táblázat: Személyi állomány.....	5
2.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek.....	9
2.2 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek.....	10
2.3 táblázat: Terület nélkül értékek.....	11
3.1 táblázat: Kutatás.....	19
3.2 táblázat: Monitorozás.....	20
4.1 táblázat: Kezelési tervek.....	22
4.2 táblázat: Élőhely fenntartás.....	25
4.3 táblázat: Élőhely-rehabilitáció.....	28
4.4 táblázat: Fajvédelem.....	33
4.5 táblázat: Saját állatállomány.....	36
4.6 táblázat: Vadászterületek.....	38
4.7 táblázat: Halászati vízterek.....	41
4.7a táblázat: Védett vízterek.....	42
4.7b táblázat: Védett halastavak.....	43
5.1 táblázat: Hatósági eljárások.....	45
5.2 táblázat: Bíróságok.....	45
5.3 táblázat: Büntető ügyek.....	46
5.4 táblázat: Polgári perek.....	46
6. táblázat: Őrszolgálat.....	49
7.1 táblázat: Kiadások.....	51
7.2 táblázat: Bevételek.....	51
7.3 táblázat: Vagyon.....	52
7.4 táblázat: Épületek.....	52
7.5 táblázat: Eszközök.....	53
8.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	66
8.1a táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás.....	66
8.1b táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága.....	67
8.1c táblázat: Kiállítás.....	68
8.1d táblázat: Tanösvények.....	69
8.2 táblázat: Kiadványok.....	70
8.3 táblázat: Látogatottság.....	71
8.4 táblázat: PR.....	73
8.5 táblázat: Környezeti nevelési intézkedések.....	74
10. táblázat: Külföldi együttműködés.....	79
11. táblázat: Ellenőrzések.....	81

1. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből áll. A leterheltség egyenletes. Állásbetöltő, de valóságos munkával nem rendelkező személy nincs az Igazgatóságon. A személyzeti munkát jellemzi, hogy a szakembereket természetvédelmi illetve tudományos múlttal rendelkező jelentkezők közül választjuk, pályázat útján.

Tudományos fokozattal, (Phd., illetve kandidátusi) 2 fő rendelkezik, egyetemi szintű posztgraduális végzettséggel rendelkezik 10 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus), 1 fő címzetes egyetemi tanár, 1 fő pedig az MTA köztestületének tagja.

A Ktv.-vel összefüggő köztisztviselői szakvizsga követelményének 2008-ban további 4 fő tett eleget.

Nyelvismereti szint:

Nyelv	Típus	Fő
német felső	“C” típus	2 fő
német közép	“B” típus	1 fő
német közép	“C” típus	6fő
német közép	“A” típus	1 fő
német alap	“C” típus	3 fő
angol felső	“C” típus	1 fő
angol közép	“C” típus	4 fő
angol közép	“A” típus	3 fő
angol alap	“C” típus	3 fő
román felső	“C” típus	1 fő

1. táblázat: Személyi állomány

		Szakképzettség				
		Alapfokú	középfokú	Felsőfokú	nyelvismeret (fő/nyelvek száma)	Továbbképzések, 2008-ban szerzett oklevelek, diplomák
dolgozók (fő)	köztisztviselő		11	26	25	1
	ügykezelő	1				
	Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó	13	1	1		
	szerződéses					
	Összesen	14	12	27	25	1

2. Területi adatok

2.1 Védett és védelemre tervezett területek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg kilenc védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek közül hat meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére, három pedig új természetvédelmi terület kialakítására irányul. A bővítések közül a legnagyobb területtel a Szigetközi Tájvédelmi Körzet (5922 hektár) érintett, de jelentősnek nevezhető a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (692 hektár) is.

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	0	Tárcaegyeztetésen
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése I.	156	49	Tárcaegyeztetésen
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	8	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	693	0	Tárcaegyeztetésen
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5923	446	Előkészítés alatt
Ebergőci láprét TT létrehozása	49	0	Tárcaegyeztetésen
Iváni szikések TT létrehozása	96	0	Tárcaegyeztetésen
Várbalogi héricses TT létrehozása	50	0	Tárcaegyeztetésen
Védelemre tervezett összesen:	7182	495	

A védelemre tervezett területek tulajdonosok szerinti megoszlása

Név	állami ter.	gazdasági tars.	önk.	szöv. ter.	természetes szem.
Ebergőci láprét TT			2		47
Fertő-Hanság NP	189		2		15
Iváni szikések TT	4		4	3	86
Pannonhalmi TK	658		4		31
Soproni TK	93	1	13		8
Soproni TK (láp)	49				
Szigetközi TK	3938	116	42	316	1065
Szigetközi TK (láp)	205	49	1	114	78
Várbalogi héricses TT	38		1		11
Összesen:	5174	166	69	433	1341

2.2 Saját vagyongazdálkodású területek

a) Rét, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket (6929 hektár) vásároltunk korábban a védett természeti területek védelmi szintjének helyreállításáról 1995. évi XCIII. törvény alapján. Ezek a volt termelőszövetkezetektől meglehetősen degradált, elgyomosodott, gyakran cserjésedett állapotban kerültek át az Igazgatóság vagyongazdálkodásába. A területek nagyobb részét az Igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával állítja helyre és kezeli. 323 hektárt szigorú, természetvédelmi előírásokkal, időnyire kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja. A maradék területet pedig kisebb beavatkozások kivételével érintetlenül hagyja.

b) Erdő:

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, valamint a Soproni Tájvédelmi Körzetben 2008. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok: Folyamatos erdősítések területük: 60 hektár. Első kivétel 9 hektár, pótlás 16 hektár. Kötelezettség alá vont területünk év végére 69 hektárra módosult. Az év végére keletkezett 12 hektár vágásterület felújítására 2009 tavaszi első kivételt tervezünk. Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyarasokra korlátoztuk, Egészségügyi termelést, illetve nevelővágásokat az őshonos fajokból álló állományokban is végeztünk. Véghasználat (tarvágás) 12 hektár, nevelővágások, törzskiválasztó gyérités 1 hektár, növedékfokozó gyérités 6 hektár területen folyt. Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül csapadékos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 3 hektár volt az év folyamán. A téli időszak után a vadkárosított területeket felmérve előreláthatóan további 1-2 erdőrészlet bekerítésére kényszerülünk 2009-ben. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyarasok véghasználatából finanszírozzuk. A Győri tervezési körzetben 2007. év folyamán új körzeti erdőterv készült, 2008-ban megrendeltük az erre a körzetre érvényes új üzemtervünket. Pályázati támogatással a Soproni Tájvédelmi Körzet – Ágfalva Új hegy - területén fekvő 101 hektár területű erdőtömbünkre elkészítettük a számláló üzemmódba sorolt erdőrészletek kezelési tervét, amely a jövőben itt folytatandó erdőgazdálkodási tevékenységünket alapozza meg. Erre a célra 2.587.000 Ft összeget nyertünk pályázati úton az erdészeti tevékenységek támogatására kiírt csekély összegű (ún. de minimis) pályázati lehetőségéből.

c) Nádas:

A vagyongazdálkodásban lévő nádasok 95 %-a a Fertő-tó jogi partvonalán belül található a natúr-zónában. Ez összesen 1912 hektárt jelent. A területek aratását és egyéb használatát a KTVF hatósági határozatban engedélyezte, amelyhez szakvéleményt készített az Igazgatóság. Igazgatóságunk a terület földhasználója a földhasználati nyilvántartás szerint, de a tulajdoni lap szerint nádaratási joga van bejegyezve a Fertő-tavi Nádgazdasági Zrt.-nek. A parti fekvésű, saját kezelésű nádasok (amelyek egy része gyepterületként van művelés alatt) aratását időnyire szóló haszonbérleti szerződések keretében végezteti el az Igazgatóság. Ezek területe 97 hektár. Az értékesítés licit útján történik.

d) Tó:

2008-ban az FVM Vadászai és Halászati Főosztálya, valamint Igazgatóságunk között 2003-ban aláírt 15 éves időtartamú haszonbérleti szerződés keretében folytattuk a halgazdálkodási tevékenységet a Fertőn. Az 1744 hektár kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk őstermelő halászok számára. A halászok éves díj ellenében területi engedélyt kaptak Igazgatóságunktól tevékenységük végzéséhez. A fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületben nem folytattunk halászati tevékenységet, megfelelően így a nemzetközi egyezmények előírásainak, valamint az osztrák oldali nemzeti parkkal és a halgazdálkodókkal kialakított egyezségnek.

A Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú halgazdálkodást végzünk, aminek keretében 2008-ban ún. lehalásztást végeztünk a rekonstruált terület vízi és vízparti növényvilágának megőrzése érdekében. Ugyanis az elmúlt években a növényevő halak nagy száma miatt a vízi növényzet visszaszorulását tapasztaltuk. Tekintve, hogy az élőhely-rekonstrukciós területek kezelésében és fenntartásában a tapasztalatok függvényében különböző ún. nem rendszeres beavatkozások elvégzése válhat szükségessé, a jövőben is fel kell készülnünk a helyi életközösségek egyensúlyát biztosító tevékenységek elvégzésére.

e) Szántó:

A védett területek fenntartásában nélkülözhetetlen szereppel bíró régi magyar háziállataink takarmány szükségletét egészítik ki a 44 hektár területen termelt lucerna Fertőrákos, Fertőszéplak és Sarród községhatárban. A többi szántó művelési ágú ingatlan gyepesítése folyamatban van. 42 hektár szántót haszonbérbe adtunk.

A szántó művelési ágú területeink nagy részén már vetett gyep, vagy természetes módon települt gyep található, ezeket kaszálóként hasznosítjuk.

2.3 Terület nélküli értékek

2008-ban nem történt változás.

2.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek

Illetékességi terület (hektár)	409519
--------------------------------	--------

	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	23731	7659	0	2	207
Tájvédelmi Körzet	3	22844	2225	0	4	6780
Természetvédelmi Terület	6	107	0	0	3	195
Ex lege védett láp	20	642	0	0		
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		

Összesen	30	47324	9884	0	9	7182
----------	----	-------	------	---	---	------

Ramsari terület	2	8849		0	0	0
Bioszféra Rezervátum	1	12 627		0	1	43 854
Világörökség	2	23 052		0	0	0
Európa Diploma	0	0		0	0	0
NATURA 2000 Madárvédelmi terület*					4	52655
NATURA 2000 Élőhelyvédelmi terület*					14	74337

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Élőhelyvédelmi terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

2.2 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt terület (ha)	Összes (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	0	225	183	77	42	23
Gyep	0	6330	6146	97	184	3
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	2	2	100	0	0
Nádas*	0	2176	152	7	97	5
Halastó	0	411	411	100	0	0
Erdő	0	1117	1117	100	0	0
Kivett	0	1107	1107	100	0	0
Összesen	0	11366	11043	97	323	3

* A nádasok esetében 1909 hektár nemzeti parki vagyonkezelésű területen a Fertő-tavi Nádgazdaság Rt.-nek van használati joga.

2.3 táblázat: Terület nélkül értékek

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Természeti Emlék	0	0
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0
Egyedi tájérték	90	0

3. Kutatás és monitorozás

3.1 Kutatás

Az Igazgatóság működési területén többek között az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria Múzeum, a Pécsi Tudományegyetem, a Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Lóránt Tudományegyetem és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat. Kisebbségi kutatási programokat saját forrásból szerveztünk meg a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák, illetőleg egyes fajok és közösségek hatékonyabb védelme érdekében.

a) Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) fajokra

A Fertő mentén, Ebergöc térségében és a Hanságban található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M. alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végeztük, ahol az lehetséges volt, az állományok igényeinek megfelelő beavatkozások, kezelések saját kivitelezésével párhuzamosan. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat (tér- és időbeli) kialakítása és alkalmazása a fenológiai viszonyoknak megfelelően, továbbá a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartása, valamint a nádasodás megállítása és az elnásodosott területek eredeti állapotának visszaállítása. A területen megkezdtük az alacsony magasságról történő légifotózás alkalmazását a monitorozás háttér információinak bővítése céljából.

A kedvező vízellátottság következtében a terület mélyebb pontjain ismét megfigyelhető volt az évek óta nem mutatkozó gyapjúsás.

b) A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományok felmérésével kapcsolatos ökológiai vizsgálatok

A nemzeti park igazgatóság illetőségi területén az országosan zajló sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állomány felméréshez csatlakozva, Sáfíán Szabolccsal együttműködve megindult a faj népségének felmérése, mely a monitorozáshoz elengedhetetlenül szükséges paraméterek mellett számos további, a faj ökológiai igényeinek, fenológiai és rajzási tulajdonságainak ismeretét bővítő adattal szolgált. Ezek feldolgozása jelenleg is tart, de már most egyértelművé vált, hogy régiókban számos, országosan is kiemelkedő kolónia található, főként felhagyott, vagy alacsony intenzitással használt legelőkön. Szórvány populációk bizonyos területeken, főként zavart cserjesorokhoz, sövényekhez kapcsolódnak. Mindkét jellegzetes élőhely veszélyeztetettségi foka igen magas.

c) Erdőrezervátum-kutatás

2008-ban tovább folytatódtak a Magyar Nemzeti Erdőrezervátum Bizottság által koordinált kutatások az Igazgatóság működési területére eső erdőrezervátumokban (Bikafej, Dombosház, Erebe-szigetek, Hidegvízvölgy, Lóvári-erdő).

d) Lápi póc és réti csík állományok felmérése

A két faj állományainak vizsgálatára indított korábbi felmérések folytatásaként idén is újabb területek felmérése történt a Hanságban Sallai Zoltán segítségével. Mintegy 15 megvizsgált, potenciális előfordulási helyből a lápi póc előfordulása öt helyen nyert megerősítést

3.2 Monitorozás

3.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok

3.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

2008-ban az NBmR keretében Igazgatóságunk területén megtörténtek az első ismételt térképezések a T5x5_067 Hanság és a T5x5_066 Fertő kvadrátokban. A felmérések már a 2007-ben elkészült javított protokoll szerint történtek meg. A fertői kvadrátban jelentősebb változás nem volt. A hansági kvadrát esetében a legszembetűnőbb a száraz és üde gyepek terjedése a láprétek és mocsárrétek rovására.

b) Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés. 2008-ban az NBmR keretében 11 faj felmérését terveztük. A vizsgált fajok a következők voltak: pettyegetett őszirózsa (*Aster sedifolius (punctatus)*), kiscéskü aszat (*Cirsium brachycephalum*), papucskosbor (*Cypripedium calceolus*), henye boroszlán (*Daphne cneorum*), osztrák tárnicska (*Gentianella austriaca*), adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*), homoki nőszirm (*Iris arenaria*), hagymaburok (*Liparis loeselii*), pókbangó (*Ophrys sphecodes*), fehérmájvirág (*Parnassia palustris*), lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*). A fajok többségének felmérése a protokollnak megfelelően megtörtént. A henye boroszlán felmérése módszertani problémák miatt áthúzódik 2009-re.

c) Cönológiai monitoring

A monitoring keretében 22, állandóra kijelölt négyzetben történik 13 kiemelten fontos növénytársulás monitorozása. 2008-ban 9 társulás (*Nymphoidetum peltatae*, *Salicetum albaefragilis*, *Calamagrostio-Salicetum cinereae*, *Carici-Alnetum*) került felmérésre 7 lokalitásban a protokollnak megfelelően.

d) Ürgemonitoring

Négy mintavételi területen (Sarród – Ürgedomb, Fertőszéplak – Széplaki legelő, Pér – repülőtér, Fertőszentmiklós – repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2008-ban a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba.

e) Denevérmonitoring

A vizsgált 13 Győr-Moson-Sopron megyei épületből 7 épületben közönséges denevér (*Myotis myotis*) 2 épületben szürke hosszúfűlű denevér (*Plecotus austriacus*) és csupán egy épületben volt megfigyelhető közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*). A lébényi és a ciráki közönséges denevér (*Myotis myotis*) állományok szülőkolóniák. A szilsárkányi és a fertőszentmiklói közönséges denevér (*Myotis myotis*) kolóniákban is megfigyelhetőek voltak fiatal példányok. Jelentős változást a 2006-os és a 2007-es felmérésekhez képest nem tapasztaltunk. Tavaly a Szigetközi Távvelmi Körzetben felmértük a denevérállományokat. Itt 11 faj került elő.

f) Halközösségek monitorozása

Az idén a halak mintavételét a Rába igazgatóságunk illetékességi területére eső szakaszán egy gyűjtő (Keresztesy Katalin) végezte. 2 mintavételi ponton, az év folyamán három alkalommal történt felmérés. Ennek eredményeként 25 honos faj (ebből 10 védett) és 6 jövevényfaj előfordulási adataival és gyakorisági adataival bővültek ismereteink az adott területről.

g) Gőtemonitoring

A Fertő-Hanság Nemzeti Park területén szintén két helyen, a Fehértónál és a Nyirkai-Hanyban végeztük el a mintavételt. Egyetlen pettyes gőte (*Triturus vulgaris*) egyedét sikerült fogni a palackcsapdákkal. Más vizsgálatok esetében (makrozoobenton, lápi póc) azonban hálólal gyakran tömegesen sikerült mind pettyes, mind tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*) egyedeket megfogni.

3.2.1.2 Helyi programok

a) Kétéltű-hüllő monitoring

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság öt mintavételi területén, tíz mintavételi helyen, huszonhat mintavételi napon, összesen 38 mintavétel történt a NBmR kétéltű és hüllő monitoring programja során 2008-ban. A mintavételi területeken továbbra is csak kis egyedszámban volt megfigyelhető a mocsári béka (*Rana arvalis*) és nem volt vöröshasú unka (*Bombina bombina*) észlelés. E fajok egyedszáma a – szárazodás és a mocsári béka esetében a vaddisznók petekifalása miatt – elmaradt szaporulat hatására csökkent le a 2002–2004 években.

A hansági Figurákban megfelelő mennyiségű víz állt rendelkezésre a mintavételi területen és annak környezetében is, de ennek ellenére nem tudtunk kimutatni jelentős számban szaporodó mocsári békát (*Rana arvalis*), de újra megjelent és szaporodott a mintavételi helyen a barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*). Az elevenszülő gyíkok (*Zootoca vivipara*) Fehér-tói mintavételi területén és a hansági élőhelyein is, az előző években megfigyelthez hasonló mennyiségű példányt észleltünk. A Soproni-hegység mintavételi területen 2008. évben a nagy mennyiségű csapadék és a korábbi években, patak menti területeken végrehajtott luc letermelések együttes hatására, a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) lárvák zöme kisodródott a mintavételi területről. A mintavételek során összesen tíz átalakult egyedét figyeltünk meg.

A Gyirmót, Holt-Marcal mintavételi területen 2008. évben sem észleltünk vörösfülű ékszer teknősöket (*Trachemys scripta elegans*). Az észlelt egyedszám a sok éves átlagnak megfelelően alakult. Az idei évben, a korábbiaktól eltérően, több fiatal példányt is sikerült megfigyelni a mintavételi területen. Hasonlóan a korábbi évekhez, továbbra is ugyanazok a fő veszélyeztető tényezők minden vizsgált területen. A Hanságban az özönnövények terjedése – magas aranyvessző (*Solidago sp.*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), bálványfa (*Ailanthus altissima*) – a spontán cserjésedés, a vaddisznó és a borz kártétele, Sopronban a tarvágásos erdőművelés alkalmazása védősávok nélkül a meredek oldalakban a patakok mentén, a gyirmóti Holt-Marcal mintavételi területen a fokozott emberi jelenlét (horgászat, turizmus) jelenti a legjelentősebb veszélyt.

b) Szitakötő monitoring

A program keretében mintegy 100 kijelölt mintavételi helyen, 1996 óta folyik egységes módszerrel a szitakötő fauna monitorozása. Ennek során imágó, lárva és exuviumok vonatkozásában egyaránt történik adatgyűjtés. A felvételezés kiemelten kezeli azokat az élőhelyeket, amelyek a hazai és nemzetközi szintű védettséget élvező fajok populációinak adnak otthont.

2008-ban a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) imágóinak kibújása ismét a korábbi években tapasztalt fenológiai sajátságokhoz képest korábbi volt. Ebben az évben egy szakdolgozó segítségével sikerült a faj legjelentősebb élőhelyein elvégezni az exuviumok mennyiségi felvételét a populáció egyedsűrűségének becsléséhez. Vizsgálatok történtek a faj előfordulására, élőhely preferenciájának és szaporodásbiológiájának tisztázására is. Ezek jelentősége abban áll, hogy európai szinten a faj megőrzése szempontjából fontos szerepet játszanak a hazai állományok. További jelentős adatok kerültek felmérésre a Fertő mentén a védett, Élőhely Irányelv II. függelékébe sorolt lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) és díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) fajokból is. A lápi szitakötő igen alacsony számban került elő az idén az ismert előfordulási helyekről, újabb előfordulási helyről nem került elő és az eddig is alacsony egyedszámban ismert populációk esetében nem került megfigyelésre a faj (pl. a Szigetközben újabban megfigyelt kisvizekben). A folyami szitakötők (*Gomphidae*) közül az erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) a Szigetközből az idén nem került elő.

c) Nappali lepke monitoring

Elsősorban az Élőhely Irányelvben szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárlékek, a nagy tűzlepke, valamint a farkasalmalepke populációknak. (Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelekciós kutatások is történtek a Fertő mentén, ld. kutatások.) A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való alkalmazása, valamint a környező területekre való kiterjesztése, hogy a szűk, lehatárolt élettér bővülhessen, valamint a meglévő területen a környezeti feltételek, vízellátottság, vegetáció struktúra kedvezőbbé váljon.

Újabb fajjal bővült a monitorozandó nappali lepkék csoportja, a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) peresztegi-erdő térségében található népessége került megfigyelés alá. A főként nappal, a hernyófészkek számlálásával és megfigyelésével vizsgálható sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozásához is csatlakozott az igazgatóság, a faj alaposabb vizsgálatával és ökológiai igényeinek felderítésével együtt (ld. Kutatások)

Az áttelelő, nagytestű tarkalepkék (Nymphalidae) állományának figyelemmel követése is tovább zajlott, melynek – egyebek között – az enyhébb és esetenként több felmelegedési szakaszt is tartalmazó téli időszak hatásának becslésében is lehet szerepe, hosszabb időszak vonatkozásában (globális klíma változás lehetséges hatásai).

A program keretében éjszakai lepkék felmérése, nyomon követése is zajlik, többek között az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) esetében.

d) Natura 2000 élőhelyek monitorozása

A program célja, hogy a védett és a Natura 2000 területek növényzetében élőhely szinten bekövetkező változásokat nyomon követhessük. A 10 éves periódusokban ismétlődő vizsgálat keretében elkészül a területek 1:10000 léptékű élőhely-térképe, amely tartalmazza az adott folt ÁNÉR kódját, a természetességi-degradáltsági értékelését (Seregélyes 5 fokozatú skálája alapján), a területet jellemző degradáltságot okozó tényezők, illetve a degradáltság jelenségének jellemzését. Az élőhely-térkép mellett elkészül a védett területen található inváziós és védett növényfajok elterjedési térképe pont- és foltterképezés alapján.

A program keretében 2008-ban a HUFH30004 Hanság (Észak-Hanság) és a HUFH20002 Fertő-tó kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek felmérése történt meg. A hansági terület esetében már ismétlés volt a felmérés. Az ismétlés összehasonlító értékelése 2009 folyamán fog megtörténni.

e) Tarsza fajok monitorozása

2008-ban elvégeztük a magyar tarsza (*Isophya costata*) Sopron melletti előfordulásához (Halászrét) kapcsoltan kijelölt három élőhelyfolt ismételt monitoring vizsgálatát [élőhely-változók felvételezése (növénycönológiai felvételezés, állományklímára vonatkozó mérések), az állomány vonal menti transzekt (10 m × 1 m) mintavételezése (mintaterületenként 5 vonal)].

A vizsgálati terület növényzet-szerkezete a korábbi vizsgálathoz (2007) képest jelentős eltérést nem mutat, a jelenlegi területkezelés a faj megőrzését szolgálja. A vizsgálatok során az előző évinél magasabb négyzetméterenkénti egyedsűrűséget mértünk. Az alkalmas élőhely folt mérete nem csökkent, így a becsült állományméret 2008-ban magasabb, mint 2007-ben volt. Az eltérést egyelőre a populációk természetes egyedszám ingadozásának tudjuk be.

f) Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken

2008-ban folytattuk a Fűzfa-szigetek, valamint a Pintér-sziget gyepterületein korábban kijelölt kvadrátok mintavételezését. A fűhálós mintavételezéseket négy ismétléssel végeztük. Mintavételi időpontok: 2008.06.11.; 2008.07.30.; 2008.08.27.; 2008.09.26. Az egyenesszárnyúak mintavételezése fűhálós módszerrel történt. 10 × 10 m-es kvadrátban 300 fűháló-csapással gyűjtött egyedeket tekintettük egy mintának, melyeket egyeléssel kiegészítettük.

2008-ban az egyes gyeptípusok gyeplakó egyenesszárnyú fajainak dinamikai viszonyai a következőképp alakultak: A nedves gyeptípusban a júniusi és még inkább a júliusi magas összdenzitást követően erősen visszaesett az egyedszám, majd az egyre alacsonyabb szinten maradt. A félszáraz gyepekben július során mutatkozott a legnagyobb táplálékkínálat, majd az visszaesett. A száraz gyepekben kora nyáron nagyon alacsony volt a gyeplakó fajok összdenzitása, de augusztusban az már megközelítette a félszáraz gyepekét (ezáltal az év ezen időszakában e két gyeptípusban volt a legjelentősebb a táplálékkínálat). A száraz gyepek egyenesszárnyú együtteseiben a gyeplakó fajok őszi denzitás-emelkedése 2008-ban ismét elmaradt, sőt az ekkor jellemző denzitás a higrofil gyepekben tapasztalható mértékig süllyedt. A vizsgálatok több éve azonos kutatási célkitűzések szerint, azonos mintavételi módszerrel folynak, így lehetőség van a különböző évekből származó eredmények összehasonlítására, amelyre várhatóan 2009-ben fog sor kerülni.

g) Közösségi jelentőségű madárfajok monitorozása

Lásd. 3.2.2 fejezet a) pontjában.

3.2.2 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok

a) Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukciós területeire, a hansági tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít összefoglaló jelentéseket a Minisztérium számára.

2008-ban is kimutatták a madártani monitoring eredményei a Nyirkai-Hany vízimadárélőhely fontosságát, amely megalapozhatja a további vizes élőhelyrekonstrukciók szükségességét. Fontosabb fészkelő fajok: a korábban a Csíkos-égerben költő szürke gém (*Ardea cinerea*) állomány áttelepült a Nyirkai-Hanyba (43 pár). 2 pár üstökögém (*Ardeola ralloides*), 2 pár

kanalasszék (Platalea leucorodia,) 5 pár kis kócsag (Egretta garzetta), 22 pár vörös gém (Ardea purpurea) és 32 pár bakcsó (Nycticorax nycticorax) fészkelte. A küszvágó csér (Sterna hirundo) állománya 34 pár, a fattyúszék (Chlidonias hybrida) állománya 38 pár volt.. A mennyiségi viszonyok és a veszélyeztetett fajok jelenléte indokolta a terület ramsari területté nyilvánítását, amely 2006-ban történt meg.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön, 2008-ban megtörtént a telepesen fészkelők egy részének a felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület, nincsen lehetőségünk a fajok állományainak pontos felmérésére. Az eredmények adatbázisba kerülnek. A monitoring legfontosabb eredményei a következők: a kormorán (Phalacrocorax carbo) hansági állománya stabilizálódott (127 pár). 2008-ban újra fészkelte a fokozottan védett kis kócsag (Egretta garzetta, 5 pár), fészkelte az üstökös-gém (Ardeola ralloides, 2 pár) és a fattyúszék (Chlidonias hybrida, 38 pár). A Fertő hazai oldalán 54 pár nagy kócsag (Egretta alba) költött. A mekszikópusztai elárasztásokon 36 pár gulipán (Recurvirostra avosetta) és 2 pár gólyatöcs (Himantopus himantopus) költött eredménytelenül. A költések sikertelenségét a kedvezőtlen időjárás (kiszáradás) okozta. A Barbacsi-tónál 97 pár nagy kócsag (Egretta alba), a lipóti morotvatónál 7 pár vörös gém (Ardea purpurea) fészkelte).

c) A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása

2000-ben készült el a Nyirkai-Hanyban a hansági rekonstrukciók első üteme. Már a rekonstrukció építésének kezdetekor megkezdődött a monitorozási munka. A monitoring magába foglalja a növényzet, a madárvilág, a vízi gerinctelen fauna, a vízminőség és a vízkémiai változások vizsgálatát. A monitorozásban a Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszékének és a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kutatói vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzekt (24 db) cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát a heti számolásokon keresztül sikerült biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monitorozása azokra az árasztáshoz csatlakozó, alulról táplálkozó, lápi jellegű kisvizek vizsgálatára koncentrált, melyek a tőzeges jelleget a leginkább mutatják. A rekonstrukció területén kívül a Fövényes-tó, mint kontroll mintavételi ponton folytak még vizsgálatok. 2008-ban, tekintettel a tervezett kísérleti üzemeltetésre, elvégeztük a transzekt botanikai felmérését. 2008-ban heti rendszerességű madárszámlálásokat végeztünk, a téli hónapokban havi rendszerességű vadlúd szinkronszámlálásokat szerveztünk a területen a Magyar Madártani Egyesülettel közösen. A korábbi évek tapasztalatai alapján a botanikai mintavételeket a jövőben csak háromévente fogjuk elvégezni. Amennyiben a rekonstrukció területén beindul a vízszint-ingadoztatáson alapuló kísérletes üzemeltetés, akkor ismét évente fogjuk a mintavételeket végezni.

d) A rákosi vipera észak-hansági állományának vizsgálata

2008-ban a Hanságban, a korábbi években ismertté vált élőhelyeken tizenegy napon történt mintavétel. Összesen 5 egyedből egy az egyik élőhelyen, 4 példány a másik élőhelyen került elő. Az összes észlelt állat kifejlett, három vagy annál több éves volt. Újszülött korút nem találtunk. Ivararány alakulása: 1 hím, 4 nőtény volt. A kisebb élőhelyen az idén a befogott egyed nőtény volt. Újszülött és fiatal egyed az elmúlt öt évben nem volt kimutatható. Az itt élő állomány néhány egyedből állhat csak.

E területen 30 rackajuh legelésével biztosítottuk az élőhely megfelelő kezelését. A másik helyen a peremterületeken egyszeri kaszálás történt, de a domb kaszálása elmaradt. Az állományt veszélyeztető tényezők közül a borz szelektív predációját kell kiemelni, amely a drasztikusan csökkentette minden hulló, így a rákosi viperák egyedszámát is. A magas aranyvessző mindkét területen, a fűzlevelű peremizs (*Inula salicina*)térhódítása részben okoz élőhely átalakulást, és leromlást. Megjelent és terjed a területen a selyemkóró. Továbbra is veszélyeztető tényezőnek kell tekinteni a cserjésedést.

3.1 táblázat: Kutatás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Kezelések hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea</i> sp.) fajokra	0	Szalkay József Lepkészeti Egyesület	Lásd. szöveges rész.	
2.	A sárga gyapjasszövő állományok felmérése	0	FHNPI		
3.	Erdőrezervátum kutatás		Erdőrezervátum Bizottság		
4.	Lápi póc és réti csík állományok felmérése	0	FHNPI		

3.2 táblázat: Monitorozás

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1	Élőhelytérképezés (NBmR országos)	900	Király Gergely, Keszei Balázs, Takács Gábor	Lásd. a szöveges részben	
2	Védett növényfajok monitorozása (NBmR országos)	150	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
3	Cönológiai monitoring (NBmR országos)	380	Bauer Norbert, Keszei Balázs, Király Gergely	Lásd. a szöveges részben	
4	Ürgemonitoring (NBmR országos)	50	Váczi Miklós, Takács Gábor	Lásd. a szöveges részben	
5	Mohamonitoring	200	Bryo Bt.		
6	Denevérmonitoring	300	Dobrosi Dénes	Lásd. a szöveges részben	
7	Halközösségek monitorozása	200	Keresztessy Katalin (Vasi-Hal Bt.)	Lásd. a szöveges részben	
8	Gőtemonitoring	50	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
9	Isophya costata monitorozás	100	Kenyeres Zoltán (Acrida Bt.)	Lásd. a szöveges részben	
10	Kétéltű-hüllő monitoring (NBmR országos)	0	Kis István (Szent István Egyetem)	Lásd. a szöveges részben	Országos program
11	Kétéltű-hüllő monitoring (NBmR helyi)	300	Dankovics Róbert (Savaria Múzeum)	Lásd. a szöveges részben	Az országos program kiegészítése
12	Szitakötő monitoring	0	Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
13	Nappali lepke monitoring (NBmR helyi)	0	Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	Az országos program része
14	Natura 2000 területek élőhelyeinek vizsgálata	900	Király Gergely, Keszei Balázs	Lásd. a szöveges részben	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2008. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
15	Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken	250	Kenyeres Zoltán (Acrida Bt.)	Lásd. a szöveges részben	
16	Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata	250	Pellinger Attila, Ferenczi Márta	Lásd. a szöveges részben	
17	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja	0	Pellinger Attila (FHNPI)	lásd. szöveges részben	
18	A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása	0	Margóczy Katalin (SZTE), Takács Gábor, Ambrus András, Pellinger Attila (FHNPI)	lásd. szöveges részben	
19	Rákosi vipera monitoring	350	Dankovics Róbert (Savaria Múzeum)	Lásd. a szöveges részben	
20	Kisemlősök monitorozása bagolyköpetek vizsgálatára alapozva	220	Horváth Győző (Oeconomus Bt.)	Az eredmények kiértékelése még folyamatban van.	

4. Kezelési tevékenység

4.1 Kezelési tervek

2008-ban sikerrel lefolytattuk a védelemre tervezett Várbalogi héricses TT, Ebergöci láprét TT és Iváni szikések TT természetvédelmi kezelési tervének helyi egyeztetését. A teljes dokumentáció felterjesztésre került a KvVM Környezet- és Természetmegőrzési Szakállamtitkárságára. 2008-ban folytatódott a Fertő-Hanság Nemzeti Park, a Soproni Tájvédelmi Körzet és a Szigetközi Tájvédelmi körzet korábban elkészített tervezetének az új jogszabály szerinti átdolgozása. Ezen területek tárcán belüli, illetve területi egyeztetése várhatóan 2009-ben megkezdődhet.

4.1 táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagyecenki Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Iváni szikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergöci láprét TT	49	+	+	+

4.2 Élőhely fenntartás

Fertő-parti szikesek és rétek (1667 hektár)

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, az elnádasodás megakadályozása. Ugyanis a mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területrezen komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg. 2008-ban a korábban letisztított területeken a sarjak felverődésének megakadályozására törekedtünk és közmunka keretében, valamint nyári gyakorlatos diákokkal folytattuk az ezüstfa irtását.

A fertőparti gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés.

Észak-Hansági és Tóközi gyepek (1360 hektár)

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. 2008-ban a hansági gyepeket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte és a szénát az állatállomány téli etetésére használja fel. Összesen 310 magyar szürkemarhával legeltettünk itt.

Megkezdtük a rákosi vipera ismert és potenciális élőhelyeként ismert, aranyvesszővel és nádal borított gyepterületeinek rekonstrukcióját is. Ennek keretében 285 hektáron történt évi egyszeri szárazítás.

Dél-Hanság gyepterületei (1182 hektár)

A Király-tó környéki gyepterületeken 2008-ban az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly (190 egyed) és magyar szürke szarvasmarha (440 egyed) – legeltetett. A dél-hansági kaszálóréteket az Igazgatóság saját eszközparkjával biztosította.

Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei (206 hektár)

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezelések célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszálattjuk és szárazúozzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2008-ban mintegy 131 hektáron folyt kaszálás és szárazúozás.

A további saját kezelésű területek kaszálását vállalkozóval végeztettük 75 hektár területen és a szénát értékesítettük

Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei (111 hektár)

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet gyepterületei kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A területek kezelését 2008-ban haszonbérletbe adással oldottuk meg.

Fertői nádasok (25 hektár)

A Fertő menti nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldottuk meg az Igazgatóság kezelésébe tartozó 25 hektáron 2008-ban. A területkezelés fő célja a nádas további terjeszkedésének

megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására. A Fertő-meder nádas állományainak többségére a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. rendelkezik aratási joggal. Márciusban az őrszolgálat az engedély lejártát követően végzett nádaratási tevékenységet észlelt a Zrt. részéről. Az eljárást megindítottuk, de még nem zárult le jogerősen.

Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó) (16 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg, kivéve a gémtelep és környezetének területét. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2008-ban összesen 16 hektár területet adtunk haszonbérbe.

Szigetközi nádasok (5 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

Hédervár és Lipót községhatárban összesen 5 hektár nádterületet haszonbérlet útján kezelünk.

Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi TK és Soproni TK erdőterületei (összesen 1000 hektár van Igazgatóságunk kezelésében)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, valamint a Soproni Tájvédelmi Körzetben 2008. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok: Folyamatos erdősítéseink területe: 60 hektár. Első kivitel 10 hektár, pótlás 16 hektár. Kötelezettség alá vont területünk év végére 69 hektárra módosult. Az év végére keletkezett 12 hektár vágásterület felújítására 2009 tavaszi első kivitel tervezünk. Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk, EÜ termelést, illetve nevelővágásokat az őshonos fajokból álló állományokban is végeztünk. Véghasználat (tarvágás) 12 hektár, nevelővágások, törzskiválasztó gyérítés 1 hektár, növedékfokozó gyérítés 6 hektár területen folyt. Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül csapadékos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 3 hektár volt az év folyamán. A téli időszak után a vadkárosított területeket felmérve előreláthatóan további 1-2 erdőrészlet bekerítésére kényszerülünk 2009-ben. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk. A Győri tervezési körzetben 2007 év folyamán új körzeti erdőterv készült, 2008-ban megrendeltük az erre a körzetre érvényes új üzemtervünket. Pályázati támogatással a Soproni Tájvédelmi Körzet – Ágfalva Új hegy - területén fekvő 101 hektár területű erdőtömbünkre elkészítettük a szálaló üzemmódba sorolt erdőrészletek kezelési tervét, amely a jövőben itt folytatandó erdőgazdálkodási tevékenységünket alapozza meg. Erre a célra 2.587.000 Ft összeget nyertünk pályázati úton az erdészeti tevékenységek támogatására kiírt csekély összegű (de minimis) pályázati lehetőségéből.

4.2 táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	16	nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyep fenntartása
11	Fertő (K)	72	nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1000	Erdő	fafaj csere, átállás szálaló gazdálkodásra

4.3 Élőhely-rehabilitáció

4.3.1 A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. 2008-ban a Hanság-főcsatorna jobb parti területek (Nyéki szállás, Paprét) voltak víz alatt. Az igen enyhe tél és a száraz tavasz után rohamosan csökkent a vízborítás, azonban augusztustól a folyamatos és intenzív esőzések után az elárasztások hamar újra felteltek, az árasztásra nem került bal parti területek is. Ez rámutatott arra, hogy a feltöltő-leeresztő árokrendszer feliszapolódása miatt kotrási munkák váltak szükségessé az eredményes üzemeltetés érdekében. A költségi időszakot követően rackával és szürkemarhával legeltettünk a nádasodás ellen.

4.3.2 Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2000 őszen megindult kivitelezési munkálatok keretében 2001 március közepén az első (88 hektár), április elején a második (119 hektár), októberben a harmadik kazetta (216 hektár) is feltöltésre került. A már elárasztott területrészeken 2001-ben megkezdtük a vízi növényzet és a halak betelepítését. 2002 óta már a teljes terület üzemel vegetációs időszakban. 2008-ban a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányzást. Vízkorlátozás nem volt. 2008 őszen, novemberben ökológiai célból leengedtük a 88 hektáros, elsőként elárasztott terület-részt, december hónapban megtörtént ennek a lehalászása. Ennek kapcsán jelentős halfaunisztikai célú mintavételek is történtek (kurta baing és réti csík előkerülése a terület egyes víztestjeiből). Visszaárasztásra csak 2009 őszen kerül majd, lehetőséget biztosítva ezzel a nádas és a gyékényes állományok regenerációjának.

A rekonstrukciónak köszönhetően ma sok olyan madárfaj fészkel itt, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költsre alkalmas területek. Gyarapszik a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*), a cigányréce (*Aythya nyroca*) és a szerecsensirály (*Larus melanocephalus*) állománya. Fészkelő fajként megjelent a nagy kócsag (*Egretta alba*), költ többek között a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) és a küszvágó csér (*Sterna hirundo*). 2005-ben fészkelte első ízben kanalasgém (*Platalea leucorodia*), 2006-tól pedig kis kócsag (*Egretta garzetta*) és az üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), 2007-től a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*) is költő faj a területen.

4.3.3 Oslai-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció tervezése megtörtént. A vízjogi engedélyt meghosszabbítottuk. A program megvalósítására LIFE pályázatot nyújtottunk be, amely nem kapott támogatást, ezért megvalósítását az KEOP keretében tervezzük, ezt alprojektként nyújtottuk be 2008-ban, jelenleg az előzetes megvalósíthatósági tanulmány kidolgozása van folyamatban.

4.3.4 Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2008-ban is folytatódott a láprét rekonstrukciója. A korábbi avarfelhalmozódást csökkentő intézkedések után megkezdődött a nád visszaszorítása a területen. 2008-ban alternáló, gépi tolókaszával valamivel több, mint 3 hektár terület augusztusi kaszálása történt meg a rét legértékesebb részén. A kaszálások eredményeképpen a lápréten ismét tömegesen virágzott a

fehérmájvirág (*Parnassia palustris*), a nád pedig a több éve kezelt területeken szemmel láthatóan visszaszorult. A hazánkban csak itt előforduló fajok közül jelentősen növekedett a sápadt ujjaskosbor (*Dactylorhiza ochroleuca*) állománya. A lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*) esetében az előző évi csökkenést követően 2008-ban ismét növekedett az állomány. A hagymaburok kosbor (*Liparis loeselii*) öt év szünet után ismét megtalálható volt. A lápréten kisebb foltokban (2-5 m²) nyílt talajfelszíneket alakítottunk ki a pionír növényfajok megtelepedési lehetőségeinek javítására.

4.3.5 Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja

Az évek óta vizsgált terület hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) állomány élőhelyi állapotának megőrzése és javítása érdekében, a lefolyó víz visszatartására készítettünk egy tervet, mely vízjogi engedélyezés alatt van és 2007-ben a KEOP keretében benyújtottuk központi finanszírozásra, de nem kapott támogatást. 2008-ban más forrásokat próbáltunk keresni az élőhelyrekonstrukció finanszírozására, eddig sikertelenül. A tervben szereplő megoldás egyúttal a szintén a területen élő, ugyancsak Élőhely Irányelv II. függelékes nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), lápi szitakötő (*Leuchorrhinia pectoralis*) és díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) számára is kedvezőbb életfeltételeket tud teremteni. Forrás hiányában kisebb, ideiglenes víz visszatartásra és az egyes mozaik foltok közti átjárhatóság biztosítására végeztünk beavatkozásokat. Az idén – hosszú évek után - ismét sikerült a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) virágzó és termést hozó példányait megfigyelni a terület egyik, mélyebb fekvésű foltján, a kedvezőbb vízellátottságnak köszönhetően. A rekonstrukciós terv a rét elfolyó vizeit összegyűjtő (és 2000-ben még megkotort) csatorna fenék szintjének megemelését, és összességében a vizek lefolyásának csökkentését célozza meg, a szomszédos szántó területek depóniás védelmével együtt.

4.3.6 Répce, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása

A tervet – melynek előkészítésében igazgatóságunk is részt vett – az ÉDUKÖVIZIG nyújtotta be KEOP pályázatra 2008-ban. A projekt célkitűzése a Répce alsó szakaszán a folyó kontinuitás helyreállítása, a bőségesebb vízhozam biztosítása (a Répce-árapasztón a Rába felé elfolyó víztömeg jelentős részének a főmederben való tartásával), amely különösképpen a Rábca mentén lévő hansági élőhely rekonstrukciós területek (Nyirkai-Hany és a tervezett Osli-Hany) vízellátásának mennyiségi és főleg minőségi javulását lenne hivatott megoldani. A pályázat – többszöri elutasítást követő átdolgozások után – pozitív elbírálást nyert.

4.3 táblázat: Élőhely-rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Mekszikópusztai szikesek	150	Szikes	A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció. Elárasztások, kaszálás, legeltetés.
2	Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció	423	Láp, mocsár	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés.
3	Kistóalmi láprét	3	Láprét	Nád visszaszorítása
4	Osli-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció (tervezett)	1362	Láp, mocsarak	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés. (engedélyezési terv)
5	Répcse, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása (tervezett)	500	Mocsárrét	Időszakos elárasztások biztosításával a mocsárrétek ökológiai vízigényének kielégítése.
6	Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja (tervezett)	46	Láprét	Nád visszaszorítása, hidrológiai rehabilitáció

4.4 Fajvédelem

4.4.1 Hagymaburok kosbor (*Liparis loeselii*) és lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj az elmúlt 10 évben a kipusztulás szélére került. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az első két évben a rét középső részének téli leégetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja kezdetben gyors növekedést mutatott és újra megtaláltuk a lápi hízókát. 2005 óta a láprét kaszálását egytengelyes alternáló kaszával végezzük, a szénát önkéntesek segítségével gyűjtjük össze és égetjük el a terület szélén.

Több év szünet után a hagymaburok kosbor 2008-ban ismét kihajtott, összesen 4 tövet sikerült megfigyelnünk. A lápi hízóka esetében eddig 96 tő volt a legmagasabb megfigyelt egyedszám, a 2007. évi 26 tő után 2008-ban 41 tövet találtunk. A hagymaburok kosbor esetében csírázási kísérleteket végzett az ELTE Biológiai Intézete a gombapartner meglétének tisztázása érdekében.

4.4.2 Pókbangó (*Ophrys sphecodes*)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a lelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemarhával legeltetjük. A 2004-es vizsgálatok szerint az alkalmazott kezelés megfelelő, de az elmúlt évek szárazsága miatt az állomány stagnál, illetve enyhe csökkenést mutat. A csapadékhiány az egyedek méretében is mutatkozik, a korábbi évek 10-15 cm magas példányai helyett 4-10 cm magasak az egyes egyedek. 2006 óta folyamatosan csökkent az egyedszám a Fertő parti lelőhelyen, de 2008-ban nagy mennyiségben találtuk meg új helyeken A nagyszentjánosi állomány évek óta stabil, 50-60 tő között változik. 2006-ban vált ismertté a faj harkai (Soproni-hegység) lelőhelye. 2008-ban összesen 1300 tövet számoltunk meg a működési területen.

4.4.3 Méhbangó (*Ophrys insectifera*)

A Szigetközben 2008-ban is folytatódott a Lóvári-erdőben ismert állomány élőhelyének rehabilitációja. Az élőhelyre telepített nemes nyaras korábban (2001) levágásra került, illetve folyamatosan végezzük a bolygatás miatt megjelent veresgyűrűs som irtását. 2005-ben új állomány is előkerült a Győrújbarát melletti Tokaj és Józán-völgy területén. A jelenleg nem védett terület védetté nyilvánítási eljárást Igazgatóságunk elindította és a területi egyeztetéseket 2007-ben lezárta. Az állomány mindkét területen stabilnak, de kiemelten veszélyeztetettnek mondható.

4.4.4 Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*)

A populáció védelme és az élőhelyek háborítatlanságának biztosítása miatt pontos állománybecslést lehetővé tevő felmérés hosszú ideje nem volt. Ezt 2001-ben és 2002-ben megkezdtük, a potenciális élőhelyek felmérésével összekötve. Új, korábban nem ismert előfordulási helyet találtunk 2002-ben, amelyet a vaddisznó elleni védelem miatt villanypáztorral kerítettünk be. 2008-ban összesen 5 példányt sikerült észlelni. A kevés megfigyelés különösen aggasztó, mivel arra utalnak a terepi vizsgálatok, hogy a megfogyatkozott állományt az elszaporodott borkok predációja végveszélybe sodorhatja. A két elkerített élőhely kezelését, illetve a

védőrendszer karbantartását 2006-ban is folytattuk. A faj védelmére az egyik ismert élőhelyen 20 hektárt lekaszáltunk, a másik élőhely-foltban 160 hektárt – a telelőhelyet nem – 30 db rackával legeltettük júliustól novemberig. Az állomány hatékonyabb védelme érdekében 2008-ban LIFE+ pályázaton támogatást nyertünk el, az érintett nemzeti park igazgatóságokkal és társadalmi szervezetekkel közösen a rákosi vipera hansági élőhelyének rehabilitációjára.

4.4.5 Lápi póc (*Umbra krameri*)

A faj ismert élőhelyei az elmúlt másfél évtizedben aszály és víz elterelés miatt egy, vagy több alkalommal részben vagy egészben kiszáradtak. A 2003-ban az Észak-Hanságban, addig nem ismert új élőhelyen megtalált fajt azóta újabb helyekről nem sikerült kimutatni. A faj direkt fajvédelmi program megindítását igényli, melynek előkészítése 2004-ben el is kezdődött. Jelenleg az érintett nemzeti parkok és külső szakemberek részvételével, külső szakember koordinálásával egy LIFE projekt kidolgozása van folyamatban.

Az Osl-Hany élőhely rekonstrukciós LIFE pályázatban szintén szerepelt a faj védelmének kérdése, a tervezet azonban nem nyert támogatást 2005-ben.. 2007-ben és 2008-ban tovább folyt a potenciális lápi póc élőhelyek felmérése, állapotuk vizsgálata a jövőbeni visszatelepítés szemszögéből is. Erre alkalmas területet a Nyirkai-Hany rekonstrukciós területhez csatlakozó, lápi jellegű Bikafej-réten találtunk.

4.4.6 Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kétéltű- és hullópopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átkeelőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a tovább építésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítést folyamatosan tervezzük. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2005-ben igen alacsony volt, ami az elhúzódó aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal. A 2005/2006-os tél első felében a viszonylag nagyobb mennyiségű lehullott csapadék következtében némileg megemelkedett a tó vízszintje és ez a tendencia folytatódott 2008-ban is. Ősszel az esős időszakban tömeges vonulást észleltünk, ami sikeres szaporodási időszakra utal. Helyenként pusztulást is tapasztaltunk, ez rámutat arra, hogy a védelmi rendszer további kiépítése sürgető feladat. Ezt KEOP alprojektként tervezzük megvalósítani. A tervek elkészültek, a pályázat kidolgozása folyamatban van.

4.4.7 Hangyaboglárkák (*Maculinea sp.*)

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répcementi vérfüves lápréteken 2002-től folyamatosan zajlik a hangyaboglárkák, a vérfübgoglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. A populációk egyedsűrűség értékei, rajzsdinamikai paraméterei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések hatásai kerültek felmérésre. Az ismert ökológiai igények alapján az egyes területekre specifikus kezelési eljárások (pl. kaszálási rend) kerültek kidolgozásra és alkalmazásra, valamint a terület vízgazdálkodási rehabilitációjára készült terv és történtek apróbb beavatkozások. Az élőhely mozaikosságának megtartása mellett az egyes foltok közti átjárhatóság biztosítására átjárókat vágunk az elválasztó cserjesávokon, valamint a nád visszaszorítására végeztünk kaszálásokat

4.4.8 Szitakötők (*Odonata*)

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, 2008-ban Fertőhomokon megtalált igen jelentős állomány további behatárolása és vizsgálata folyt, azonban az idén

meglehetősen alacsony egyedszámú volt a kibújó állomány. Ismert dolog, hogy a lápi szitakötő nagy állományai által kedvelt élőhelyek általában a lápi póc által is lakottak, így a fertőhomoki terület potenciális élőhelyként számításba vehető (a lápi póc rég kipusztult a Fertőből).

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) egyes populációinak felmérése szintén zajlott 2008-ban is, a Natura 2000 területek kijelölésének pontosításával párhuzamosan. A fertőhomoki vizes élőhely mozaik-komplexum egyik eleme, egy áramló kisvízfolyás ad otthont a faj jelentős állományának, melynek felmérése sikeres volt ebben az évben. Mivel a faj jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Így a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrási munkáinak viszonylatában, különösen a saját kezelésű csatornák esetében, a megfelelő fenntartási munkák kiviteli módjának és ütemezésének összeegyeztetése igen fontos az élőhely megőrzés célkitűzéseivel.

A hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2008-ban is folytatódott. A népesség fenntartása érdekében a hegyvidéki patakok vízgyűjtőjén alkalmazott erdőgazdálkodási munkák intenzitása és ütemezése, valamint a vízügyi beavatkozások tekintetében irányelvek és korlátozások fognak megfogalmazásra kerülni.

A folyami szitakötők (Gomphidae) állományai az igazgatási területen a Szigetköz (Mosoni-Duna), Rába, Kis-Rába és a Répce mentén élnek. Megőrzésükkel kapcsolatosan a Víz Keret Irányelv előírásait kell alkalmazni, vagyis fennmaradásuk a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérésétől függ. Ezt az állapotot 2015-ig (vízminőségi és biológiai értelemben egyaránt) el kell érni, de az adminisztratív eszközök jelentős része nem a természetvédelem kompetenciájába tartozik

4.4.9 Tűzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 200 telelő példány) védelme során a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Intézetének munkatársaival szorososan együttműködve vettünk részt a tűzok LIFE programban. Jelenleg a kisalföldi tűzokállomány lassú terjeszkedésének vagyunk tanúi, amelyben a Mosoni-sík Érzékeny Természeti Területen folyó extenzív mezőgazdálkodásnak is nagy szerepe van. Célunk ebbe a tevékenységbe minél több gazdálkodó bevonása. A területen előforduló állomány nagysága 50-150 példány között változik évközben. Megtörtént 2008-ban a Mosoni-sík ÉTT felülvizsgálata.

4.4.9 Ragadozómadár védelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő védett és fokozottan védett ragadozó madárfajok állományainak védelme, monitorozása a tárgyévben is folytatódott.

Partnerként továbbra is részt veszünk a „Kerecsensólyom védelme a Kárpát-medencében” elnevezésű LIFE projekt-ben, ennek eredményeképpen a 7 ismert fészkelő pár idén is 12 fiókát repített, mindegyik gyűrűt kapott, 2 fióka pedig telemetriás adót. Részben a LIFE program keretében, összhangban az áramszolgáltatóval évek óta működő együttműködési megállapodással újabb 70 veszélyes középvezettségű oszlop leszigetelése történt meg

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) állomány tovább növekedett, a tárgyévben 3 pár rakott fészket, de csak egy költött – egy fiókát repítettek, amelyet – illeszkedve az országos programhoz – színes gyűrűvel is megjelöltünk.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) állományunk a korábbi 6-ról 7-re emelkedett, 1x0, 1x1, 5x2 fióka repült, 6 fiókát láttunk el színes gyűrűvel – ezen kívül ismét több külföldi leolvasás is volt.

Uhu (*Bubo bubo*): 6 pár jelenlétét észleltük a kora tavaszi időszakban, idén egy kivételével (a Soproni hg-ben, ahol 2 fióka repült) nem regisztráltunk eredményes költést.

Egyéb ritka fajok – kék vércse (*Falco vespertinus*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsólyv (*Pernis apivorus*) – állományairól továbbra is csak szórványos információink voltak, ame-

lyekből messzemenő következtetéseket levonni nem lehet, de állományaik valószínűleg csökkenőben vannak.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*) állományunk továbbra is 25 pár körüli, idén 15 lakott fészket találtunk, ebből 3 fészekben 5 fiókára került színes gyűrű.

Részben a ragadozómadarak védelme érdekében megkezdtük a védetté nyilvánítás alatt álló Várbalogi héricsesre a korábban kipusztult ürgeállomány visszatelepítését. Ezzel a tevékenységgel nemcsak a Mosoni sík, mint legjelentősebb kerecsen és parlagi sas élőhely diverzitását kívánjuk növelni, hanem e fajok természetes táplálékának visszatelepítésével az apróvadra gyakorolt predációs hatásukat is csökkenteni kívánjuk.

4.4.10 Fészkelő vízimadarak védelme

1999-től ismét telepesen fészkel a vörös gém (*Ardea purpurea*) a Fertőn. Több éves stagnálás után (kb. 30 pár) 2005-től jelentősen megnőtt a fészkelők mennyisége. 2008-ban repülőgépről végzett ellenőrzés során nem találtunk fészkeket, a csökkenés az ausztriai és a hazai telepek közötti mozgással magyarázható. 2006-ban egy 55 párból álló új nagy kócsag (*Egretta alba*) telepet is találtunk repülőgépes területellenőrzés során, az állomány 2008-ban 54 pár volt. A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany) vizes élőhelyrekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2008-ban a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget a Hanságban. Mindkét élőhely közös problémája az invázió predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal. A védett nyári lúd ismételten tapasztalt mezőgazdasági kártétele megelőzése érdekében egyeztetést folytattunk az érdekelt gazdálkodókkal és vadász-társaságokkal. A riasztás módjáról megállapodást kötöttünk az érintettekkel és ehhez anyagi segítséget nyújtottunk.

4.4.11 Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

Az illetékességi terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. 2008-ban a megye településein 207 fészek volt ismert. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban kötöttünk együttműködési megállapodást az EDÁSZ Rt-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében, amely 2004-től sikeresen működött. A jogutód EON-nal és a természetvédelmi hatósággal közös együttműködési megállapodást kötöttünk, ezt a megváltozott tulajdonos, illetve a hatóság és a természetvédelmi kezelő szétválása indokolja.

4.4 táblázat: Fajvédelem

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1	Rákosi vipera (<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>)	+	fv, Natura 2000	Élőhely bekerítése villanypáasztorral, állományfelmérés, kaszálás.
2	Hagymaburok kosbor (<i>Liparis loeselii</i>) és Lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i>)	x	fv, Natura 2000	Kaszálás, gereblyezés, égetés
3	Vonuló kétéltűiek mentése a fertőparti közúton	-	v	Békaalagút és ezeket összekötő terelőrendszer kiépítése Fertőboz és Hidegség között.
4	Ürge (<i>Citellus citellus</i>)	-	Natura 2000	A faj visszatelepítésének megkezdése a Mosoni síkra
5	Ragadozómadár védelem	-	fv, Natura 2000	Veszélyes oszlopok szigetelése, téli etetés, fészkek őrzése.
6	Hód visszatelepítés	-		Korábban visszatelepített állomány monitoringja.
7	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	fv, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8	Túzok (<i>Otis tarda</i>)	+	fv, Natura 2000	Natura 2000 terület kijelölése, ÉTT terület kijelölése, monitoring. Kapcsolattartás és szaktanácsadás a gazdálkodó felé.
9	Hangyaboglárka védelem (<i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea alcon</i> és <i>Maculinea nausithous</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások (kezelési útmutatók) kidolgozásához. (Natura 2000). Élőhelyek helyreállítása, cserjeirtás, szártépözés

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2008. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
10	Szitakötő védelem: lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások és élőhely létesítési paraméterek kidolgozásához. (Natura 2000)
11	Szitakötő védelem: díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>)	x	Natura 2000	Kisvízfolyások felmérése a faj állományainak potenciális és aktuális előfordulásának megállapítására. Kezelési elvek meghatározása a kisvízfolyásokra (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
12	Szitakötő védelem: hegyi szitakötő (<i>Cordulegaster heros</i>)	x	FV, Natura 2000	Kezelési eljárások kidolgozása a faj potenciális és aktuális populációinak védelme érdekében. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
13	Szitakötő védelem: folyami szitakötők (<i>Gomphidae: Ophiogomphus cecilia, Stylurus flavipes</i>)	x	Natura 2000	Állományok monitorozása, az összes potenciális élőhely felvétele. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
14	Pókbangó (<i>Ophrys sphecodes</i>)	-	FV	Állományok felmérése és az élőhelyek kezelése.
15	Adriai sallangvirág (<i>Himantoglossum adriaticum</i>)	-	FV	Cserjeirtás, kaszálás, virágzó állomány
16	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	FV	Lásd. szöveges részben.
17	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	+	FV	Lásd. szöveges részben.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

4.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. A takarmányozást saját termelésű vörös here szenázs betakarításával, és saját abraktermeléssel egészíti ki.

A fertő-hansági magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány országosan is jelentős tényezővé vált. 2008-ban továbbra is növeltük az állományt és javítottuk a tenyésztői munkát.

Az Igazgatóság 2008 novemberétől, mint ökolgazdaság, bio minősítést kapott. Ez lehetőséget biztosít számunkra a hazai és a külföldi biopiacon történő megjelenésre.

4.5.1 Magyar szürke szarvasmarha

Az általunk rekonstruált, nagy rámájú, igás típust tenyésztjük. A mennyiségi és minőségi fejlesztés mellett 2006-ben elkezdtük egy tenyészbika nevelő telep létrehozását. A tárgyévben március- augusztus folyamán az „arany gulyába sorolt” teheneket a sarródi területeken kívánjuk tartani. Miután 2006-ban elindult a bika nevelési program és a növendék tenyészállatainkat szeretnénk ezekből a jó küllemi és származási tehén csoportból biztosítani. Az ország számos tenyészeteiből kaptunk felkérést a növendék bika borjak felnevelésére és későbbi minősítésére. Jelenleg 12 db kétéves idegen és 16 db kétéves saját tulajdonú tenyésznövendék bika nevelésével folytatjuk a megkezdett tenyésztési programot. Emellett 12 db idegen és 20 db saját tulajdonú egyéves bikaborjú beállítását céloztuk meg.

A szürke ágazatban képződött ún. árualapot elsősorban a tenyésztők részére értékesítjük, mint tenyészüsző, illetve tenyészbika. A kiselejtezett idős és tenyésztésre alkalmatlan hím- és nőivarú ivarú állatokat pedig főként tökehúsként és részben feldolgozott (vákuumfóliázott, védőgáz, osztályozott, csomagolt) húsrúként értékesítjük. A távlati terveink a piackutatás alapján az éttermi hálózat ellátását, esetleges szárazáru gyártást és a HIPP Kft. növendék és felnőtt marhahús igényének részleges kielégítését célozza meg. 2008. évben elkezdtük a terület és rendelkezésre álló állatlétszám arányát összhangba hozni., ami további piackutatást indukál.

4.5.2 Bivaly

Az országosan második legnagyobb bivalygulyával főleg a hansági mocsaras területeket kezeljük, biztosítva e területeken az élővilág szempontjából ideális vegetációt. A bivaly tenyésztésben, hasonlóan a szürkemarkarha tenyésztéshez, igyekszünk az ismert származású tenyésznövendék állatok létszámát növelni az állományon belül . Lehetséges lépést jelent az állomány genetikai vérvizsgálata, ami biztosítaná a piacképes növendék üsző értékesítést is. A bivaly bikák nevelését 2007-ben kezdte el Igazgatóságunk, részben saját szaporulatból, részben más helyekről történő felvásárlásból. 2008-ban már 6 saját és 3 vásárolt tenyésznövendék bikával rendelkezünk, amelyek minősítése 2009-ben várható.

4.5.3 Racka

Az országosan második legnagyobb egyedszámú racka juhnyájjal a Fertő menti szikes réteket és ürge élőhelyeket, valamint a rákosi vipera egyes élőhelyeit tartjuk karban. A jövőben a létszám növelése elsőrendű fontosságú. Osztott karám létesítésével bevezettük a háremszerű pároztatást, aminek eredményeképpen külön kerültek a fekete és fehér állatok.

Hárembe helyezett anyacsoportok egyéni kezelésével 2008-ban elértük, hogy már ismert származású jerek és kosbárányok gyarapították a nyáj számát.

4.5.4 Baromfi

2005-ben kezdtük el az őshonos tyúkfajták tenyésztését, génrezervációs okból, bemutató jelleggel. 2008 december havi záró létszám: 32 db volt.

4.5 táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2008-ban
Szarvasmarha /magyar szürke/	Tehén	481	-3
	Tenyészbika	30	16
	Üsző	181	-57
	Választási üszőborjú	315	-29
	Választási bikaborjú	53	-162
	Bikaborjú	154	154
	Üszőborjú	190	190
	Ökör	2	0
	Összesen:	1406	109
Bivaly	Tehén	104	-3
	Növendék üsző	38	-19
	Növendék bika	33	9
	Borjú üsző	0	-29
	Borjú bika	0	-48
	Tenyészbika	9	6
	Összesen	184	-84
Juh /Racka/	Anyajuh	740	197
	Tenyészkos	9	0
	Jerke toklyó	30	-235
	Kos toklyó	50	19
	Összesen:	829	-17
Ló	Kanca	3	-2
	Összesen	3	-2
Őshonos baromfi		32	-8
Mudi		2	-1
Komondor		1	-2
Anyakecske		0	0

4.6 Vadászterületek

A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Tulajdonosi megoszlása 2008 év során nem változott, ez a következő: Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság vagyonkezelésében (52 %), a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében (44 %), egyéb nem állami tulajdon (4 %).

4.6.1 Személyzet

A fővadásszal együtt 8 fő hivatásos vadász látta el 2008 év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket. Jelenleg ebből 6 fő az örszolgálat tagja, és az itt ellátott munkája mellett működik közre a munkában. Egy fő – szakirányú végzettséggel rendelkező nyugállományú természetvédelmi őr – megbízás alapján működött közre a vadgazdálkodásban. A hivatásos vadászok közül 4 fő felsőfokú és 4 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Két szakirányú végzettséggel szintén rendelkező munkatársunk – nem hivatásos vadászati minőségben - igazgatói vadászati megbízással segítette a hivatásos vadászok munkáját a vaddisznóállomány redukálásában. Az év során ezzel a konstrukcióval teljes körűen megoldott volt a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

4.6.2 Gazdálkodás

A területen sportvadászat, vadásztatás 2008-ban sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állományszabályozó beavatkozásokat a fent részletezett szakszemélyzet látta el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dűvad állományának apasztására irányult. A vaddisznó állomány apasztása részben élővad befogással, részben fegyveres lesvadászattal valósult meg. A vadászható ragadozók - kiemelten a róka –állományának apasztása fegyveres vadászattal történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhely-rekonstrukció) koncentrálni. Ezeknek eredménye 2008 naptári évre vonatkoztatva: (a vadgazdálkodási év III. 1-től II. 28-ig tart) 27 lőtt vaddisznó, 19 befogott vaddisznó, 21 róka volt. Társas vadászat, vízivad vadászat továbbra sem volt a területen. A számunkra kiemelt jelentőségű területeken a szomszédos vadgazdálkodókkal együttműködve rendszeresen kotorékvadászatot folytatunk. A vaddisznó élővadbefogása továbbra is három üzemelő befogóval történt. Az élővadbefogás e vadászterületen történt bevezetése óta eddig összesen 154 vaddisznó került befogásra. A vaddisznók ládázás után Göbösmajorba, a Kisalföldi Erdőgazdaság ZRt. Rábaközi Erdészetének disznóskertjébe kerülnek. A rövid távú, természetes mozgáskörzeten belüli szállítás előnye, hogy az állatokat nem Igazgatóságunknak kell karanténolni, így mentesülünk ennek nem lebecsülendő költségeitől.

A területen megjelent az aranysakál (*Canis aureus*). Terítékre ugyan még nem került, de többrendbeli megfigyelések, valamint a határ osztrák oldalán készített fényképfelvételek egyértelműen bizonyítják e faj jelenlétét.

4.6.3 Tervek

A vaddisznó, és a rókaállomány további intenzív apasztását folytatni kívánjuk. Vizsgálni kívánjuk az aranysakálnak a védett és vadászható fajok állományaira gyakorolt hatását.

4.6 táblázat: Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1	Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési különleges rendeltetésű	9145
Összesen:		9145

4.7 Halászati vízterek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén két fokozottan védett vízterületen, a Fehértavon és a Barbacsi-tavon rendelkezik halászati haszonbérlettel. 2008. év során a két vízteren halászati tevékenységet nem végeztünk.

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe 2007. év végére – kezdeményezésünkre – halastó művelési ágba került. 2008. év november és december hónapokban a Liliomos-tó lehalaszását hajtottuk végre. A 2001-ben kialakított élőhely-rekonstrukciós területre az elárasztást követően – kísérleti jelleggel – kis mennyiségben ponty, compó, harcsa, süllő és csuka anyahalakat telepítettünk. Az évek során figyelemmel kísértük a halállomány alakulását. A megfigyelések során arra következtetésre jutottunk, hogy a halastó lehalaszását időszzerű végrehajtani, ugyanis hatalmas méretű pontyok és harcsák voltak megfigyelhetőek. Ezen felül a korábbi években jelen volt nagy mennyiségű ivadék - vélhetően az elszaporodott ragadozó (elsősorban harcsa) állománynak köszönhetően - teljesen eltűnt. A lehalaszás során a feltételezés megerősítést nyert, ugyanis a mintegy 87,7 hektáros tóból 5,5 tonna harcsa került kifogásra, köztük számos 40 kg feletti példány. A kifogott süllő 1 tonnát, míg a csuka 0,1 tonnát tett ki. Pontyból mintegy 25,5 tonna került kifogásra, a compó teljesen eltűnt. A feltételezően a táplálóvízből benépesült ezüstkárászból 22 tonna került ki. A halastó újbóli elárasztása után annak korlátozott újratelepítését szándékozunk végrehajtani.

A Fertő-tó teljes magyarországi részének halászati haszonbérletével 2004. július 1. óta rendelkezünk.

2008. évben 7 fő őstermelő halász számára bocsátottunk ki területi engedélyt halászati tevékenység folytatására. A halászok két háromfős halászbokor keretében folytatták tevékenységüket. Egy fő nyugdíjas halász csökkentett területen (11 hektár) halászott. A négy halászati kerületből a fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületet lezárva tartottuk, ott halászati tevékenységet nem folytattunk.

Az év első hetére elkészültek a 2008. évi horgász területi engedélyek formanyomtatványai. Ezeket azonnal eljuttattuk az érintett horgászegyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. Az év során vizsgázott halőreink (6 fő), valamint a természetvédelmi őrszolgálat által ellenőriztük mind a halászati mind a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

A tervszerű halgazdálkodási tevékenység keretén belül gondoskodtunk az évre előírt haltelepítésről. Ennek során 2008-ban 5 tonna egy- és kétnyaras nyurgapontyot telepítettünk.

Az év során az FVM részéről a megszokott haltelepítési pályázat nem került kiírásra, így pályázati pénzből nem tudtunk telepítési anyagot beszerezni. Helyette a minisztérium közvetlenül – a HAKI koordinálásában - szerez be telepítési anyagot, amit 2009. év elején fog a halgazdálkodók rendelkezésére bocsátani. Várhatóan 1,5 MFt értékben fog ebből Igazgatóságunk részesülni.

A korábbi évben elkezdett együttműködés keretében ez év során is tartottuk a kapcsolatot a Fertő-tó osztrák oldalának halászaival, a Fertő-tó halgazdálkodási tevékenységének összehangolása tárgyában.

2008. év novemberében a Fertő-tó tószéli zsilipjét a vízgazdálkodásért felelős szerv (ÉDUKÖVIZIG) 3 napra – kísérleti jelleggel – megnyitotta. A vízeresztés alatt a Hansági-főcsatornán egy elektromos halzárát üzemeltettünk a hal tóban való megtartása céljából. A berendezés hatékonyan működött. Erről az osztrák halgazdálkodók, valamint a burgenlandi tartományi vezetők is elismerőleg nyilatkoztak.

4.7a Védett vízterek

A védett vízterek adatállományának kitöltésénél a rendelkezésünkre álló digitális adatbázisból válogattuk le a tó, patak, csatorna, stb. művelési ágú területeket. Ezek minden esetben csak a nyílt vízterületek nagyságát mutatják. A Fertő-tó jogi partvonalával határolt terület így lényegesen nagyobb: 7523,3 hektár, míg a nyílt víz ebből csak 1245,1 hektár. Ez igaz a többi állóvízre is.

4.7b Védett halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe a 2007. év során halastó művelési ágba került. 2008. év során a 3 tó egyikét kísérleti jelleggel lehalásztuk.

4.7 táblázat: Halászati vizek

No.	A halászati víztér megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacs-tó	20
2	Fehér-tó	20
3	Fertő-tó	1744
Összesen:		1784

4.7a táblázat: Védett vízterek

No.	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Fertő-tó nyílt vízfelülete	1245	+
2	Dél-Hanság (Királytó /5,4 ha/, Fövenyes-tó, Nyirkai-Hanyi rekonstrukció, illetve a vízfolyások)	98	+
3	Észak-Hanság (kis tavak, vízfolyások)	23	+
4	Tóköz (Barbacs-tó /15 ha/, Fehértó /19 ha/, Kónyi-tavak /17 ha/, illetve vízfolyások)	137	+
5	Répcse-mente (vízfolyások)	20	+
6	Soproni TK (Fehérúti tó /2,4 ha/, Szalamandra-tó /0,6 ha/, illetve a vízfolyások)	8	+
7	Szigetközi TK (Duna-ágak, Mosoni-Duna, holtágak)	2639	+
8	Pannonhalmi TK (Holt-Rába)	20	+
9	Rába-folyó	184	(-)
Összesen:		4564	

* lapterület

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

4.7b táblázat: Védett halastavak

No.	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

5. Jogi tevékenység

5.1 Hatósági eljárások

5.1.1 Szakértői közreműködés a zöldhatóságok felé

2005. január 1-től Igazgatóságunk hatósági és szakhatósági jogköre megszűnt, azt az újonnan létrehozott egységes Zöld Hatóságok vették át. Működési területünk két felügyelőség, a győri Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségét és a szombathelyi Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, illetékességi területét érinti. A Felügyelőségek és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka zömét a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály végezte 4 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály és az Őrszolgálati és Területfenntartási Osztály munkatársai végezték el.

A hatósági megkeresések száma 2008-ban összesen 216 volt, amelyekből az ÓNPI leválása előtt 83 megkeresés érkezett hozzánk. A szakértői közreműködések többsége környezetvédelmi, vízjogi és építési engedélyezési eljárás, illetve telekalakítás véleményezésére irányult.

5.1.2 Eljárások saját jogon

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2008-ban Igazgatóságunk 216 eljárásban vett részt.

2008-ban 14 közérdekű adat (védett területek adatai és határai) megismerésére irányuló megkeresés érkezett igazgatóságunkhoz, amelyeknek a törvényben meghatározott határidőn belül eleget tett.

5.2 Bírságok

Szabálysértési eljárást 3 esetben folytattunk le. 1 főt pénzbírsággal sújtottunk, 2 személy esetében figyelmeztetést alkalmaztunk. Helyszíni bírság kiszabására 1 alkalommal került sor.

5.3 Büntető ügyek

2008-ban 1 esetben tettünk büntető feljelentést. Év elején a Soproni TK területén védett gyep-terület károsítása miatt indult eljárás – jelenleg bírósági szakaszban van az ügy. Egy további esetben a Pannonhalmi TK-ban Natura 2000 gyep felszántása ügyében tettünk feljelentést az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségnek.

5.4 Perek

Az Igazgatóságnak 2008-ban peres eljárása nem volt.

5.1 táblázat: Hatósági eljárások

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Szakértői közreműködés	216					
Saját jogú eljárás	230					
Összesen	446	0	0	0	0	0

5.2 táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Szabálysértési eljárás	3	40
Helyszíni bírság	1	5

5.3 táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	1	1	0
Egyéb büntető ügyek	0	0	0

5.4 táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Munkaügyi peres ügy	0	0	0	0
Polgári perek	0	0	0	0

6. Őrszolgálat

6.1 Személyi állomány

A 2008-as év elején Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálata az Őrségi NP állományával együtt 12+10 fővel látta el feladatait. Áprilistól már a két Igazgatóság őrszolgálata önállóan végezte tevékenységét.

Év közben az országos őrszolgálati létszámfejlesztés keretein belül 3 fővel bővült a létszámunk. Az új belépők sikeres őri és maroklőfegyver vizsgát tettek, felszerelésük folyamatban van.

Az így 15 főre bővült létszámból az őrszolgálati feladatellátáshoz szükséges vizsgákkal mindenki rendelkezik, 6 főnek vízi járműre érvényes vezetési engedélye is van (kisgéphajó vezetői). 6 fő csatolt munkakörben hivatásos vadász, 4 fertői őrs pedig halóri feladatokat is ellát. Idegen nyelv ismerete 7 főnek van, német illetve angol nyelvből középfokú nyelvvizsgálattal rendelkezik, heten térinformatikai továbbképzésen vettek részt. A kollégák közül 8 rendelkezik felsőfokú képesítéssel – ebből 1 fő természetvédelmi mérnök, további 1 kolléga esetében e képesítés megszerzése folyamatban van.

6.2 Felszereltség

A jogszabályban előírt egyenruházattal – az új belépők kivételével - az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, az utánpótlási ellátás folyamatos. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az örök előírászerűen viselik.

Jelenleg 14 gépjármű (3 db Ford Ranger, 3 db NIVA, 6 db Land Rover és 2 db motorkerékpár) áll az őrszolgálat használatában, átlagos életkoruk 9 év, műszaki állapotuk jó. Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, távcsővel. Tájegységként 1-1 db digitális fényképezőgép (összesen 7 db) és egy teljes iroda (vezetékes telefon, faxgép, számítógép), spektív és GPS készülék áll rendelkezésre.

A fertői, a hansági és a szigetközi örkerületekben összesen 6 kisgéphajó van külmotorral, ezekkel rendszeres terület ellenőrzéseket folytattunk a Dunán és a Fertő tavon.

6.3 Szolgálatteljesítés jellemzői

- A szolgálat teljesítés jelenleg legjellemzőbb módja a hatósági őrzés rendszeres járműves terület bejárással, kiemelten a tavaszi tőzike, és a hóvirág virágzási idejében. Utóbbi a legfrekvenciáltabb területekre koncentráltuk, folyamatos ügyeletet biztosítva a virágzási időszakban, különösen a hétvégeken – kiemelten a csáfordájosi tőzikes erdőben, ahol 6 héten át, 6 természetvédelmi őrs volt jelen a napi több 100 látogató kordában tartása céljából.
- A tárgyévben 1 helyszíni bírságot szabtuk ki, 3 szabálysértési eljárást folytattunk le, és 2 esetben tettünk természetvédelmi bírság kiszabására irányuló feljelentést a hatóságok felé.
- Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, 8 alkalommal tartottunk közös járőrszolgálatot a rendőrhatalom tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása érdekében. 5 kiemelt

akcióban vettünk részt a terepmotorozás és más, természetkárosító cselekmények visszaszorítása érdekében a Soproni és a Pannonhalmi TK területén. Munkánkat továbbra is több mint 30 polgári természetőr segítette, a további létszámfejlesztést nem tartjuk indokoltnak.

- A Szlovák Köztársaság természetvédőivel (a Dunamenti Erdők TK-val) kötött szakmai együttműködési megállapodás alapján végeztünk monitoring tevékenységet a Duna szigetközi szakaszán, az osztrák madárvédelmi szervezetekkel (WWF Austria, Birdlife Austria) pedig a határmenti területek ragadozó madár monitoringját folytattuk a korábbi évekhez hasonlóan.
- A hatósági, szakhatósági eljárásokban az Észak-Dunántúli KTVF az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglaltak ellenőrzése miatt.
- Rendszeresen végezzük védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját.
- Az örök részt vettek az élőhely-megőrzési, terület-fenntartási munkákban, irányították a közmunkások munkáját örkerületükben.
- Szükség szerint az örök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.
- Az Őrszolgálat 3 tagja osztott munkakörben szakfelügyelői feladatot is ellát.

6.4 Fejlesztési tervek

A tárgyévben történt létszámfejlesztés jelentősen enyhítette a kis létszámból adódó problémákat, tervünk elsősorban az új kollégák teljeskörű felszerelése, illetve lehetőség szerint minden kolléga ellátása terepi adatrögzítő eszközzel.

6. táblázat: Órszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	7	8	15

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	32261	5111	63138
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	6454	2686	15109

Helyszíni bírságok száma	1
Az igazgatóság által tett feljelentések száma	2

*nem védett Natura 2000 területekkel együtt

7. Költségvetés és vagyon

7.1 Kiadások

Az Igazgatóságunk gazdálkodását ebben az évben is a takarékos gazdálkodás jellemezte. Az elemi költségvetésben meghatározott eredeti előirányzathoz képest a módosított előirányzat 373.816 eFt-tal emelkedett.

A módosítás főbb jogcímei:

Jogcím	Összeg
Kormányzati hatáskörben /13-ik havi, illetményemelés, eseti bérkiegészítés/	22.100 eFt
Fejezeti hatáskörben	- 38.656 eFt
Intézményi működési többletbevétel	36.796 eFt
Működésre átvett pénzeszköz	316.807 eFt
Felhalmozásra átvett pénzeszköz	26.729 eFt
Előző évi pénzmaradvány	10.040 eFt

7.2 Bevételek

Mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel/állatellátás, szántó, rét, legelő, nádas bérbeadás/	50.157 eFt
Ökoturisztikai bevétel	17.651 eFt
Erdei fatermék	17.862 eFt

7.3 Vagyon

Nincs külön szöveges megjegyzés.

7.4 Épületek

2008 évben Igazgatóságunknak összesen 897 eFt összegű előirányzat állt rendelkezésre épületek felújítására. A rendelkezésünkre álló előirányzatot a saját intézményi működési többletbevételből egészítettük ki 5.488 eFt összeggel. A beszámolási időszakban felújításra mindösszesen 6.385 eFt összeget fordítottunk:

Látogató és Oktatási központ homlokzat felújítása szigeteléssel	1.879 eFt
Őrszolgálati bázis Fertőrákos nádtető felújítás	475 eFt
Karám és Szárnyék tetőszerkezet felújítása /Hidi major/	2.850 eFt
Hűtőkonténer felújítás	180 eFt
Villámhárító felújítás Óriszentpéter	190 eFt

7.5 Eszközök

Traktor felújítás	842 eFt
-------------------	---------

7.1 táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	267.158
	Járulék	90.053
	Dologi	395.395
	Egyéb	1.437
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	34.708
	Felújítás	6.416
	Egyéb felhalmozási kiadás	4.167
	Egyéb központi beruházás	
Kölcsönök nyújtása		1.000
Kiadások összesen		800.334

7.2 táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	545.314
	Felhalmozási	27.859
	Kölcsönök visszatérülése	
Bevétel összesen:		573.173
Költségvetési támogatás	Működési	416.090
	Felhalmozási	5.567
Támogatás összesen:		421.657
Összes bevétel		994.830

7.3 táblázat: Vagyon

		Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték
Vagyoni értékű jogok		2.745	1.582	1.163
Szellemi termékek		7.618	6.783	835
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	földterület	860.163		860.163
	Telek	15.600		15.600
	Épület	448.800	76.717	372.083
	építmény	272.247	56.395	215.852
	Erdő			
Gépek, berendezések, felszerelések	üzemeltetési	35.419	27.028	8.391
	Egyéb	360.403	230.720	129.683
	képzőművészeti alkotások	425	55	370
Járművek		147.079	141.839	5.240
Tenyészállatok		129.372	75.883	53.489
Beruházások, felújítások /befejezetlen/				
Összesen		2.279.871	617.002	1.662.869

7.4 táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	
Állattartó épület	6	
Egyéb állattartó építmény	9	

7.5 táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	7	
Terepjáró	17	
Egyéb gépjármű	6	
Motorkerékpár	2	
Kerékpár	115	
Vízijármű	12	
Videokamera	2	
Digitális fényképezőgép	20	
Hagyományos fényképezőgép	7	
Spektív	7	
Kézitávcső	81	
Éjjellátó készülék	2	
Számítógép	29	
Mobiltelefon	39	

8. Bemutatás, oktatás, PR

8.1 Turisztikai infrastruktúra

8.1.1 Tanösvények a védett természeti területeinken:

Kitáblázott tanösvények:

- Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- Kövi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkorm.)
- Sziki Őszirozsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Tőzike Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Holt-Rába Természetvédelmi Bemutató Útvonal (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ravazdi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Pannonhalmi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)

Nem kitáblázott, vezetővel látogatható túraútvonal:

- Vízi Rence Túraútvonal (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

Fogadóközpontok:

- Sarród: Kócsagvár
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont
- Fertőrákos: Püspöki Kőfejtő (önkormányzati kezelésben)
- Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás
- Osli: Esterházy Madárvárta

8.1.2 Eszközök

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlített tanösvényekkel, túravezetőkkel és 124 kölcsönözhető kerékpárral valamint 10 db 3 személyes és 5 db 4 személyes kenukkal segítette tavaly is a védett területeken zajló turizmust, úgy a Fertőtájon, mint a Hanságban.

A Fertő partján jelenleg három madármegfigyelő torony található, és a Hanságban is további három kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését. További két madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban. Egy a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota több helyen továbbra is felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyongazdálkodásában lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja.

8.1.3 Egyéb fontos információk

2008. évben több pályázat kapcsán turisztikai és oktatási témájú projektek sorának kidolgozását, elkészítését kezdtük meg:

Kerékpárral a Fertő körül	NYDOP keretében 9 önkormányzattal közös konzorcium keretében	2. fordulós döntés előtt áll a projekt nyertes projekt
FERTO-NEU-NAT (határon átnyúló fejlesztések a Fertő-Hanság térségében)	Magyarország-Ausztria Határon Átnyúló Területi Együtműködési Program keretében a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkellel és a WWF Auszáriával közösen	
PANANET (Nyugat-Pannóniai védett területek közös hálózaban történő közös tevékenységei)	Magyarország-Ausztria Határon Átnyúló Területi Együtműködési Program keretében a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkellel, a Regionális Menedzsmen Burgenlanddal, az Őrségi és Balaton-felvidéki NP Igazgatóságokkal közösen	nyertes projekt
RIB pályázat	Nyugat-Dunántúli Regionális Idegenforgalmi Bizottság pályázata rendezvényre és kiadványra	nyertes projektek
KEOP-3.3.0.	Az erdei iskola hálózat infrastrukturális fejlesztésére decemberben beadott pályázatunkról	nyertes projekt 2009. februári döntés alapján

8.2 Kiadványok

Igazgatósági kiadványaink az alábbiak:

- Fertő-Hanság Nemzeti Park (angol és német nyelven is)
- Szigetközi Tájvédelmi Körzet
- Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet
- Soproni Tájvédelmi Körzet
- Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)
- Tőke Péter: Hany Istók (regény, nemzeti parki ismertetővel)
- Fertő-Hanság NP (térkép)
- Sziki Őszirózsa Tanösvény
- A/3-as túrasegédletek:
- Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét
- Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét
- Ismerje meg a Hanságot
- Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot
- Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret
- Ismerje meg az osztrák Hanságot
- A/4-es leporellók:
- Kócsagvár
- Bemutatóhelyek
- Tanösvények

- Ebben az esztendőben is elkészítettük a Fertő-Hanság Nemzeti Park Turisztikai programajánlóját.
- A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium újra kiadta „mini leporellót”, amelyben a nemzeti park bemutatóhelyeit és tanösvényeit aktualizáltuk.
- A Magyar Turizmus ZRt és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium közös kiadványa a 10 nemzeti parkról. Ennek a Fertő-Hanság Nemzeti Parkra vonatkozó részét készítettük el.

8.3 Látogatottság

Igazgatóságunk a korábbi éveknek megfelelően mind a belföldi, mind pedig a külföldi turisták számára színes programkínálattal jelentkezett. Kiemelt célcsoportunk továbbra is az ifjúság, a diákok voltak. Ökoturisztikai nyári programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban minimális növekedést mutatott a korábbi évek statisztikai adataihoz képest.

Igazgatóságunk védett területeinek látogatottsága összességében az elmúlt évben nem emelkedett, igaz, pontos adatok csak a nálunk regisztrált, turizmusban és környezeti nevelési programjainkban résztvevőkről állnak rendelkezésünkre. Legóvatosabb becsléseink szerint is több tízezres (százazres) nagyságrendben fordultak meg látogatóink a jól kiépített természeti-bemutató infrastruktúránknak köszönhetően a védett területeinken (kerékpárutak, tanösvények, egyéb bemutatóhelyek stb...)

8.3.1 Környezeti nevelés

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődést jelzi, hogy a legtöbb iskolai csoport már egy esztendővel korábban lefoglalta magának a helyet. Ugyancsak „telt házzal” zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. A 2008-ban indított Zöld Óvoda – Ökoiskola program keretében 7 óvodából fogadtunk csoportokat; az Ökoiskolák irányából az érdeklődés csekélyebbnek bizonyult.

Továbbra is jó a kapcsolatunk a térségben található óvodákkal, általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel, ahol a programjainkat látogató célközönség, a diákság folytatja tanulmányait. A védett területre látogató óvodás korosztályból évek óta visszajáró erdei óvodai csoportunk van. Szintén sok kis óvodás fordult meg a nemzeti parkban -a Zöld Óvoda programon túl is- a jeles napok kapcsán. Az általános iskolák részére erdei iskolai programok, szakköri foglalkozások alkalmával szakértő segítséget és terepi helyszínt biztosítottunk, valamint előadásokat, jeles napi programokat tartottunk. Ebből a korosztályból kerülnek ki a nyári táborok résztvevői is. A középiskolák diáksága szakmai programokra, gyakorlatokra kereste fel az Igazgatóság több védett területét. A felsőfokú oktatási intézmények hallgatói nyári szakmai gyakorlat letöltése kapcsán keresik fel évről-évre Igazgatóságunkat. A szakmai gyakorlat irányításán túl, jelentős számú diplomadolgozat elkészítésénél, mint konzulens segítik még munkatársaink a hallgatók tevékenységét.

Erdei iskola

A Fertő-tájon két helyszínen, Sarródon, a Kócsagvárban és a Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban fogadtuk az erdei iskolába vagy nyári táborba érkező iskolai csoportokat. A tavaszi és őszi időnyben a két helyszínen, párhuzamosan vezetett erdei iskolás programokon 489 fő vett részt.

Nyári táborok

2008-ban 3 helyszínen szerveztünk nyári táborokat.

A Csapody István Természetiskolában, három turnusban egyhetes, bentlakásos természetismereti tábort szerveztünk. A három turnusban összesen 69 diák vett részt az ország különböző részeiből.

A Fehértói Természetvédelmi és Ornitológiai Táborban két turnusban, összesen 51 diák ismerhette meg a Fehér-tó élővilágát és a madárgyűrűzés fortélyait.

A Szigetközi Természetvédelmi Tábort a lipóti, Gombócosi Természetvédelmi Őrházában rendeztük két egyhetes turnusban. A tábort összesen 58 fő érdeklődő látogatta.

Iskolai környezeti nevelés segítése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság az alábbi 51 általános iskolával a korábban megkötött együttműködési megállapodását kiegészítette és megújította. A megállapodásban foglaltak szerint az év során a felsorolt intézményekből kilátogató csoportok számára környezeti nevelési programokat szerveztünk a fertő-táji és a hansági területeinken.

1.	Acsalag	Önkormányzati Általános Iskola és Napközi Otthonos Óvoda	9168 Acsalag, Fő u. 20.
3.	Agyagosszergény	Általános Iskola	9441 Agyagosszergény, Arany J. u. 2.
2.	Ágfalva	Váci Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9423 Ágfalva, Váci Mihály u. 1.
4.	Babót	Általános Iskola	9351 Babót, Fő u. 74.
6.	Barbacs	Általános Iskola	9169 Barbacs, József A. u. 82.
5.	Bágyogszovát	József Attila Általános Iskola	9145 Bágyogszovát, Árpád u. 51.
7.	Beled	Általános Művelődési Központ	9343 Beled, Rákóczi u. 122.
8.	Bezi	Bezi - Fehértói Általános Iskola és Óvoda	Bezi, Szabadság út. 65
9.	Bősárkány	Eötvös József Önkormányzati Általános Iskola	9167 Bősárkány, Petőfi u. 49-51.
10.	Brennbergbánya	Általános Iskola - Grundschule	9408 Brennbergbánya, Soproni u. 24.
11.	Csorna	Csornai Középiskola, Kollégium, Alapfokú Művészetoktatási és Általános Iskola, Óvoda	9300 Csorna, Soproni u. 97.
12.	Csorna	CSNOK Széchenyi István Körzeti Általános Iskola	9300 Csorna, Árpád u. 2.
13.	Csorna	II. Rákóczi Ferenc Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9300 Csorna, Andrássy u. 27.
14.	Enese	Általános Iskola	9143 Enese, Petőfi u. 24.
15.	Farád	Általános Iskola	9321 Farád, Győri u. 27.
16.	Fertőd	Általános Iskola	9431 Fertőd, Madách sétány 2.

17.	Fertőendréd	Endrédy Vendel Általános Iskola	9442 Fertőendréd, Iskola u.1.
18.	Fertőrákos	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9421 Fertőrákos, Fő u. 236/a.
19.	Fertőszentmiklós	Fertőszentmiklós - Csapod Községi Önkormányzat Általános Iskolája	9444 Fertőszentmiklós, Szent István u. 42.
20.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Művelődési Központ Általános Iskolája	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 1.
21.	Győrsövényház	Körzeti Általános Iskola	9161 Győrsövényház, Gárdonyi u. 45.
22.	Harka	Általános Iskola	9422 Harka, Keresztúri u. 2.
23.	Hegykő	Általános Iskola	9437 Hegykő, Iskola u. 9.
24.	Jánossomorja	Körzeti Általános Iskola	9241 Jánossomorja, Iparos u. 10.
25.	Jobaháza	Általános Művelődési Központ	9323 Jobaháza, Ady Endre u. 5.
26.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola	9330 Kapuvár, Fő tér 27.
27.	Kapuvár	Pátzay Pál Általános Iskola	9330 Kapuvár, Kossuth L. u. 9-11.
28.	Kapuvár	Széchenyi István Általános Iskola, Előképzítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat	9330 Kapuvár, Ifjúság u. 3.
29.	Kóny	Deák Ferenc Általános Iskola és Művészeti Alapiskola	9144 Kóny, Béke u. 1.
30.	Kópháza	Nakovich Mihály Általános Iskola	9495 Kópháza, Fő u. 23.
31.	Lébény	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9155 Lébény, Iskola u. 1.
32.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda	9461 Lövő, Fő u. 183.
33.	Mihályi	Kisfalud - Mihályi - Vadosfa Általános Iskola	9342 Mihályi, Árpád u. 2.
34.	Mosonszentmiklós	Széchenyi István Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9154 Mosonszentmiklós, Felszabadulás u. 1.
35.	Nagycenk	Széchenyi István Általános Iskola	9485 Nagycenk, Iskola út. 4.
36.	Osli	Általános Iskola	9354 Osli, Rákóczi u. 7.
37.	Pereszteg	Általános Iskola	9484 Pereszteg, Fő u. 76.
38.	Petőháza	Általános Iskola	9443 Petőháza, Kinizsi u. 21.
39.	Rábakecöl	Közös Igazgatóságú Közoktatási Intézmény Intézményegysége Rábakecöl	9344 Rábakecöl, Kossuth u. 51.
40.	Rábatamási	Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9322 Rábatamási, Szent István u. 47.
41.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola	9400 Sopron,

			Deák tér 78.
42.	Sopron	Gárdonyi Géza Általános Iskola	9400 Sopron, Ferenczy J. u. 1-3.
43.	Sopron	Hunyadi János Evangélikus Általános Iskola	9400 Sopron, Hunyadi u. 8-10.
44.	Sopron	Lackner Kristóf Általános Iskola	9400 Sopron, Révai M. u. 2.
45.	Sopron	Petőfi Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészoktatási Intézmény	9400 Sopron, Halász u. 25.
46.	Sopron	Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	9400 Sopron, Orsolya tér 2-3.
47.	Sopron-Balf	Petőfi Sándor Általános Iskola és Művészetoktatási Intézmény , Balfi Tagiskola	9400 Sopron, Halász u. 25.
48.	Sopronkövesd	Általános Iskola	9483 Sopronkövesd, Kossuth L. u. 81.
49.	Újkér	Általános Iskola és Óvoda Újkér-Répcszemere	9472 Újkér, Fő utca 28.
50.	Veszvény	Önkormányzati Általános Iskola	9352 Veszvény, Fő u. 53.
51.	Vitnyéd	Petőfi Sándor Általános Iskola és Napközi Otthonos Óvoda	9371 Vitnyéd, Mátyás kir. u. 4.

Természetismereti vetélkedők

Lezajlott a „Leselkedő” című természetismereti vetélkedő 2007/2008-as sorozata. A zárókonferencián résztvevő csapatok az egész éves munkájukat és a megadott feladatot bemutató remek előadásokat prezentáltak. A győztes csapatoknak járó értékes díjak átvétele után, a konferencia résztvevői látogatást tettek a fertődi Porpáczy Aladár ÁMK megújuló energiaforrások felhasználását bemutató energiafarmján.

Általános iskolai csapatok részére a 2008/2009-es tanévre ismét meghirdettük az egész évben zajló „Leselkedő” című természetismereti vetélkedőt, melynek témája: a természetvédelem. A záró konferenciára 2009 májusában kerül sor. A korábbi évekhez hasonlóan a feladatsorok, értékelések a nemzeti park honlapjáról letölthetők. A vetélkedőre 13 iskolából 31 csapat jelezte részvételi szándékát.

Továbbképzések, erdei iskolai minősítési eljárás

Sikeres minősítési eljárást követően, 2008. november 5-én Somoskőújfalun a KvVM, az OKM és a KOKOSZ illetékes képviselői adták át a Fertő Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Csapody István Természetiskolája számára az erdei iskola minősítését igazoló oklevelet.

Az oktatással foglalkozó munkatársak március 7-9-ig részt vettek a környezeti nevelők számára meghirdetett Erdei óvoda, iskola - környezeti nevelés című, Zánkán megrendezett konferencián.

8.3.2 Turisztika

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. Így például a Fertő-tájon a jó kerékpározási lehetőségek legalább 200 000 ember tartalmaz kikapcsolódását segítik (korábbi határőr igazgatósági ada-

tok a kerékpáros határátlépések alapján), és a Fertőrákosi Önkormányzat kezelésében lévő védett Kőfejtő látogatottsága több min. 70 000 volt tavaly. Jelentős a Soproni Tájvédelmi Körzet látogatottsága a (csak a soproni székhelyű Soproni Erdőkért Környezetkultúra Alapítvány kezelésében lévő Károly-kilátó látogatottsága több mint 100 000 volt 2008-ban), továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tanösvényeinek látogatottsága is tízezres nagyságrendű (különösen a Gyirmót környéki Holt-Rába Tanösvényen). A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben beszélhetünk a Szigetközi Tájvédelmi Körzet látogatottságával kapcsolatosan.

A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén, a szikes tavak térségében a Hanságban az Esterházy-madárvárta környezetében, vagy a Csáfordi-erdőnél tőzike virágzásakor) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helyeket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmas kikapcsolódását. Kollégáink óvatos becslése alapján a védett területeket önállóan felkereső látogatók száma a nemzeti parkban 2008-ban is meghaladta a 30 000-et. Ebben a számban benne vannak a tavalyi évben az ún. hosszú hétvégéken megtapasztalt jó időjárást kihasználó nagyszámú (alkalmanként napi több száz ember) látogatók csakúgy, mint a térséget felkereső nyaraló tömegek is.

Igazgatóságunk azonban az elmúlt évekhez hasonlóan úgy a látogatócsoportoknak, mint az egyéni látogatóknak megannyi térítéses szolgáltatást kínált. Amellett, hogy kicsit jobb marketing munkával a jövőben fokozható a szolgáltatásainkat igénybe vevők köre és száma, tavaly a korábbi éveknek megfelelően szép számú érdeklődő vett részt programjainkon, kiállításainkon. E tevékenységek során nem elsősorban csak a nemzeti park bemutatására törekedtünk, hanem egyúttal megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadását is megcéloltuk.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot.

A diákcsoportok és egyéb szervezett csoportok az alábbi programokon vettek részt (csoportok számai):

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén
- Kenutúra a Fertő nádasában
- Kirándulás Hany Istók birodalmában
- túrák a Soproni TK-ban
- a Szigetközi TK bemutatása
- a Pannonhalmi TK bemutatása

Igazgatóságunk 2008-ban többféle programot hirdetett meg egyéni látogatóink számára is. A turisták, valamint az érdeklődő helyiek a tavalyi évhez hasonlóan ezres nagyságrendben részt ezeken a programokon. (Lásd alább statisztikai táblázat!). Látogatóink túravezetése az előre meghirdetett programokon (május-november) időszakban (közel 100 alkalommal összesen):

- Kenutúra a nádasban
- Kalandos túra a Hanyban
- Hajnali madárles
- Vércféves rét titkai
- Fényes lepkék

2008-ban is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottunk.

tuk az érdeklődőknek:

- Vizes Élőhelyek Világnapja (február 2.)
- Víz Világnapja (március 22.)
- Kezdő Madarászok napja (április 6.)
- Föld Napja (április 22.)
- Madarak és Fák Napja (május 10.)
- Európai Nemzeti Parkok Napja (május 24.)
- Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő szikes tavainál, a Nyirkai-Hanyban, a Pannonhalmi TK-ban (október 4.)
- Bikavásár (2008. október 11.)
- Libahúzás (november 8.)
- Adventi játszóház (december 13.)

A rendezvényeket statisztikáink szerint összesen 1766 fő látogatta meg.

2008-ban a Nemzeti Parkok Hete alkalmával kiemelt egyhetes rendezvénysorozatot szerveztünk (június 9-15.). A hét minden napján különböző programokkal vártuk az érdeklődő turistákat.

Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon:

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Túravezetéseken részt vevők száma (fő)	5066
Kenus program látogatói (fő)	1752
Kiállítások látogatói (Öntésmajor, Esterházy-Madárvárta) (fő) *	813
Kócsagvár kiállításai (becsült)	1000
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont) (fő)	8558
Összes regisztrált látogató (fő)	14 509

Ahogy a táblázatból is kitűnik a Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontot 2008-ban az előző évhez képest több, összesen 8558 főt fogadott. A központot 2234 egyéni látogató és 6324 csoportos látogató kereste fel a megnyitást követő első 'teljes' évben.

*Megjegyzés: Az öntésmajori kiállítás az épület rossz állaga miatt ebben az évben zárva volt, csak a vezetett csoportokat fogadta. Az épület és az installáció rekonstrukciójára sikertelenül pályáztunk 2 alkalommal is a KEOP forrásokra.

Túravezetések	2008
Óvodás	370
Diák (6-18év)	4 435
Felnőtt	194
Külföldiek	67
Kenus program látogatói	1 752
Összesen	6 818

Védett területek becsült látogatói a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban (azon látogatók, amelyek közvetlenül nem vettek igénybe igazgatósági fizetős szolgáltatást)

A táblázatból kiolvasható, hogy a 2008-as esztendőben a meghirdetett túravezetéseinken (beleértve az erdei iskolai programjainkat is) az előző évek statisztikáihoz hasonlóan a résztvevők túlnyomó többsége a diákok közül került ki. Így a fő célcsoportja ebben az esztendőben is az oktatási intézményekből érkező diákok voltak Igazgatóságunknak.

Az Igazgatóság által biztosított kerékpáros turisztikai szolgáltatásainkat 2008. évben összesen 897 fő vette igénybe.

Azon objektumok (bemutatóhelyek) regisztrált látogatottsága, amelyek védett területen, de nem az Igazgatóság kezelésében vannak:

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Fertőrákosi-kőfejtő	70 000
Károly-kilátó (Soproni TK)	100 000

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság szálláshelyeink kihasználtsága a 2008-as évben átlagosan 16,8 %-os volt, amely az előző évi adatokhoz képest némi visszaesést mutat. Ez elsősorban az eltöltött vendégéjszakák számának enyhe visszaesésére és ebből fakadóan az átlagos tartózkodási idő csökkenésére vezethető vissza.

A Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban kialakított 42 férőhelyes szálláshelyünket elsősorban a diákcsoportok, erdei iskolás csoportok, és szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, míg a Kócsagvárat az erdei iskolás csoportok mellett, elsősorban az egyéni látogatók, családok, részesítették előnyben. A szálláshelyeink egész évben üzemelnek. Kapacitásuk csúcsát természetesen a nyári turisztikai szezonban érik el, a többi magyarországi szálláshelyhez hasonlóan.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai munkatársai az ökoturisztikai programok szervezése és vezetése mellett az év folyamán a következő feladatokat látták el:

- Információs ügyelet a látogatóközpontban, hétfőn és ünnepnapokon is
- Látogatóstatisztika készítése
- Kérdőíves felmérések
- Kiadványok szerkesztése
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása
- Szakmai rendezvényeken való részvétel

A Soproni Tájvédelmi Körzetben

A Soproni Tájvédelmi Körzet Sopron vonzerejénél fogva (a regisztrált vendégéjszakák száma

Sopronban és környékén idén is meghaladta a 300 000-et) továbbra is látogatók tömegeit vonzza. A tájvédelmi körzetben a jó turisztikai infrastruktúra (Károly-kilátó, Várhely-kilátó, jelzett turista utak stb.) révén becslések szerint közel 100 000 látogató fordult meg 2008-ban.

A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A Szigetköz a turisták körében egyre népszerűbb kirándulóhely, elsősorban a vízi túrázás jelentős, valamint a kiépített kerékpáros útvonalhálózat révén a biciklisprogramok népszerűek. Igazgatóságunk a Reflex egyesülettel közösen kerékpáros turisztikai bemutató útvonalat tart fenn pihenőhelyekkel, információs táblarendszerrel, illetve a Lipóti – holtág rehabilitációs területen, és az Öntés-tónál álló madármegfigyelő kilátókkal növeli az élményszerzési lehetőségeket. 2008-ban elsősorban szakmai csoportok számára szerveztünk programokat a TK-ban. A védett szárazföldi területeken túrázók mellett jelentős a Duna mellékág-rendszerében és a Mosoni-Dunán a vízitúrázók száma és szintén nagy jelentőséggel bír még ugyanitt a horgászturizmus is.

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben

Ahogy az elmúlt években, úgy 2008-ban is azt mondhattuk, hogy a tájvédelmi körzetben megfordulók nagyobb részét a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátságát, és közvetlen környezetét látogató tízezrek tették ki. 2007-hez képest növekedés nem volt a Pannonhalmi TK-ban a túravezetéseket igénylő diákcsoportok számában (ismét 20 csoport). A területet elsősorban győri oktatási intézményekből és környékbeli iskolákból és óvodákból keresték fel szervezeten, míg a TK tanösvényei elsősorban Győr és Győr környékének lakossága körében népszerűek.

8.3.3. Kiállítások

Kócsagvárban:

- Sarródi Művésztabor kiállítása
- Pellingner Attila természetfotó-kiállítása

Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban

- A Fertő-táj és a Hanság diorámákon és posztereken

8.3.4. Szakmai rendezvények

Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- Turisztikai szakmai tájékoztató a környékbeli turisztikai szolgáltatók részére (2008. február 6.)
- UTAZÁS 2008, Budapest (2008. február 28. - március 1.)
- TDM konferencia, Győr (2008. május 26-27.)
- Magyar Nemzeti Parkok Hete – Szakmai napok (2008. június 6-8.)
- Magyar Nemzeti Parkok hete (2008. június 9-15.)
- Duna-nap, Győr (2008. június 26.)
- Tízforrás Fesztivál, Hegykő (2008. július 14-18.)
- 2008. évi Turisztikai Szakmai napok Csofokon, a 10 nemzeti park részvételével a KvVM szervezésében (2008. november 5-7.)
- II. Dunántúli Magyar Szürke Szarvasmarha Tenyészbika Bemutató, Vásár és Szakmai

konferencia,. Fertőújlak (2008. október 11.)

8.3.5 Szakmai gyakorlatok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park védett területein mind a tavaszi, mind pedig az őszi időszakban tanulmányi terepi gyakorlat keretében 2 szakiskola középiskola tanulóit (összesen 80 főt) foglalkoztattunk. Az elsősorban élőhely-kezelést célzó terepi gyakorlatokon az alábbi intézmények diákjai vettek részt:

- NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium (Sopron)
- Hermann Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium (Szombathely)

Az egyetemisták nyári szakmai gyakorlat helyéül 2008 évben is nagy számban keresték fel a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. A nyári hónapok során 28 hallgató teljesítette gyakorlatát intézményünkénél. A gyakorlatosok feladata elsősorban ökológiai, ökoturisztikai, természetvédelmi jellegű, valamint állattenyésztéssel kapcsolatos feladatok megismerése volt. 2008-ban az alábbi felsőfokú intézményekből érkeztek gyakorlatra hallgatók:

- NYME Erdőmérnöki Kar (Természetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NYME Környezetvédelmi Kar (Környezetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NYME Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Kar (Mosonmagyaróvár)
- Széchenyi István Egyetem (Győr)
- Corvinus Egyetem (Budapest)

8.4 PR és egyéb marketingtevékenységek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alább PR feladatokat végezték el:

Honlap

Az Igazgatóság honlapjának turisztikai oldalait egész évben friss adatokkal töltöttük fel, mivel az interneten keresztül keresnek meg bennünket a legtöbben, ahogy az a hozzánk látogatókkal készített interjúkból kiderült.

Turisztikai naptár

A turisztikai szezon ökoturisztikai programjait és a jeles zöld napokat tartalmazó kalendáriumot jelentettünk meg a korábbi éveknek megfelelően, amelyet a Fertő part szálláshelyeire és vendéglátó-ipari egységeibe, valamint a turisztikailag frekventált információs helyekre juttattunk el.

Programajánló

2008-ban is megjelent az Igazgatóság programajánló füzet, amelyet szakmai napokon, kiállításokon terjesztettünk, ill. digitális formában a honlapunkon letölthető formátumban is hozzáférhetővé tettünk.

Egyéb elosztási csatornák

Egész évben megjelentettük turisztikai programjainkat, rendezvényeinket az alábbi csatornákon keresztül:

- Soproni Programajánló

- Soproni Est
- Plakátok
- Rábaközi Mozaik
- www.vendégvaro.hu weboldal
- Tópart c. határon átnyúló kétnyelvű turisztikai magazin
- Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel turisztikai programajánlója

Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel

- UTAZÁS 2008 turisztikai kiállítás, Budapest
- Nemzeti parkok hétvégeje, Sportvarázs-Margitsziget, Budapest
- Kastélykupa Lovasverseny, Fertőd
- Családi Lovasnap, Fertőd
- Tízforrás Fesztivál, Hegykő

8.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont	2	-	Jó
Kiállítás	4	-	Jó, az öntésmajori kiállítás kivételével, amelynek épülete teljes rekonstrukcióra szorul.
Tanösvény	11	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.
Szálláshely	3	128	Jó

8.1a táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár	46	Jó	25
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	9434 Fertőújlak, Petőfi u. 23/a	42	Jó	20
Gombócosi gátórház	Lipót (0123/1 hrsz.)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	10
Gombócosi gátórház udvarán sátorozóhely	Lipót (0123/1 hrsz)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	10

8.1b táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2008)	
Szállóvendégek száma (fő)	2 374
Vendégéjszakák száma (fő)	5 566

Szállás	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhely kapacitás kihasználtság (%)
Kócsagvár, Sarród	1176	2705	2,3	16,33
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	1198	2861	2,38	17,27
Összesen:	2374	5566	2,34	16,8

8.1c táblázat: Kiállítás

Cím	Befogadó-képesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	A fentebb leírtak szerint!
Esterházy Madárvárta (Osló)	40	Hanság faunája	előre bejelentkezés alapján
Képek a múltból (Sarród – Kócsagvár) állandó kiállítás + időszakos kiállítások	150	Fertő-táj múltja + más, időszakos kiállítások	minden nap 8-16:30 óra között
Csapody I. Természetiskola és Látogatóközpont Fertő-Hanság Nemzeti Park kiállítása	50	Fertő-Hanság Nemzeti Park bemutatása	03.01-10.31.: minden nap: 9-16-ig, hétfőn és ünnepnap 10.00- 17.00-ig

8.1d táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Út- vonal	Szigetközi TK	20 km	természetismereti	FHÓNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	300 m	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Sziki őszirózsa Tanösvény	FHNP	4 km	természetismereti	FHNPI	Készült
Hany Istók Tanösvény	FHNP	5 km	természetismereti	FHNPI	Készül
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	természetismereti	FHNPI	
Tózike Tanösvény	FHNP		természetismereti	FHNPI	Készül

8.2 táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	2446
2	Szigetközi TK	1997	775
3	Pannonhalmi TK	1997	629
4	Soproni TK	1998	799
5	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	401
6	Tőke Péter: Hany Istók	1999	109
7	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	18
8	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	360
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény	2004	10

8.3 táblázat: Látogatottság

A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2008)				
Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont		8 558	8 558	regisztrált adat
Kócsagvár		10 000	10 000	becsült adat
Esterházy Madárvárta	813		813	regisztrált adat
Hanság Élővilága Kiállítás				
Fehértói Madárvárta		2 000	2 000	becsült adat
Sziki Őszirózsa Tanösvény		15 000	15 000	becsült adat
Gyöngyvirág Tanösvény		1 000	1 000	becsült adat
Fertő-parti kerékpárút menti bemutatóhelyek (a fertőbozi kétéltűvonulást és a hidegségi láprétet bemutató helyszínek összesen)		5 000	5 000	becsült adat
Tőzike Tansövény		5 000	5 000	becsült adat
Hany Istók Tanösvény		5 000	5 000	becsült adat
Ciklámen Tanösvény (Soproni TK)		20 000	20 000	becsült adat
Pannonhalmi TK tanösvényei összesen		10 000	10 000	becsült adat
Szigetközi Kerékpáros Bemutató Útvonal		30 000	30 000	becsült adat
Nyirkai Hany bemutatóhely		10 000	10 000	becsült adat
Regisztrált és becsült látogatók összesen:	813	121 558	122 371	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2008. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2008)					
Szakvezetéses túra, nyílt túra		6 818	1 000	7 818	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű ökoturisztikai rendezvény			2 500	2 500	becsült adat
Erdei iskolai program		489		489	
Egyéb:	Kerékpárkölcsonzés	897		897	
Egyéb:	Természetismereti nyári tábor	178		178	
Regisztrált igénybevevők összesen:		8 382	3 500	11 882	

8.4 táblázat: PR

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		Utazás 2008, Tízforrás Fesztivál, Hanság-Expo, Fertő-Táj Expo, Művészetek Völgye	
Média	helyi	210	104
	regionális	41	35
	országos	73	144
	nemzetközi	14	22
Egyéb			
Honlap címe	http://www.ferto-hansag.hu http://fhnp.nemzetipark.gov.hu		

8.5 táblázat: Környezeti nevelési intézkedések

Esemény	Helyszín	Részvevők száma
Vizes Élőhelyek Világnapja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	20 fő
Víz Világnapja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	10 fő
Föld Napja	Kócsagvár, Sarród	50 fő
Madarak Fák Napja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	40 fő
Király Iván Nap (Ált. Iskolával közös rendezvény)	Farád	78 fő
Zöld Óvodák számára meghirdetett programok	Dél-Hanság és Fertőújlak	170 fő
Erdei Óvodai Program	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	20 fő
Erdei Iskolai Programok	Fertő-Hanság Nemzeti Park - Kócsagvár, Sarród; Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	489 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fertőújlak	Csapody István Természetiskola, Fertőújlak	69 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fehértó	Fehér-tavi Madárvárta, Fehértó	51 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Lipót	Gombócosi Természetvédelmi Őrház, Lipót	58 fő

9. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

9.1 Együtműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	Csopak	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság	Őriszentpéter	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	rákosi vipera védelmi program
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Győr, Árpád u. 28-32.	Szakvélemények adása
Gy-M-S Megyei Főügyészség	Győr, Szent István u. 6.	Jogi ellenőrzés, tájékoztatás
Gy-M-S Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Győr	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Gy-M-S Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vadászati és Halászati Osztály	Győr	Vadászati, halászati ügyek
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Győr, Munkácsy u. 4.	Közös járőrszolgálat, továbbképzése, Fertő tó tűzvédelme
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
Megyei és körzeti földhivatalok	Győr, Sopron, Csorna, Kapuvár	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely Vörösmarty u. 2.	Szakvélemények adása
Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság,	Sopron, Új u.4	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Nyugat-magyarországi Hírközlési Felügyelet	Sopron, Kossuth u. 26.	Mozgó telefontornyok építése és használatbavétele
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Vas M. Mg. Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	Szombathely, Győr, Sopron	Erdészeti engedélyezés, üzemtervek véleményezése és előkészítése
Vas Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Veszprémi Bányakapitányság	Veszprém, Tatabánya	Ásványi anyagkutatás, bánya műszaki tervek, bányanyitás, bányabezárás, tájrendezés
Győr-Moson-Sopron megye 50 általános iskolája	FHNPI védett területeihez közel található iskolák	környezeti nevelési programok

9.2 Együttműködés civil szervezetekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Károlymagaslati u. 14.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
EUROPARC Federation	Grafenau (Németország)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek, nemzetközi konferenciák, tanulmányutak, szakember csere programok
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület	Fertőszéplak	Világörökségi státuszából adódó feladatok
Győr-Moson Sopron megyei Vadászkamara	Győr, Csaba u. 16.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Győr-Moson-Sopron megyei Cigányok Érdekvédelmi Szervezete	Győr	Közmunkaprogramok
Írottka Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Kerka-mente Natúrpark Egyesület	8879 Szécsisziget Kossuth u. 17.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Kitaibel Pál Tudományos Asztaltársaság	Sopron	Természetvédelmet érintő tudományos tevékenység
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarhát Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lóportár u. 16.	Tenyésztési program
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	1367 Bp. Rózsa u. 6.	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátulsó u. 7.	Fertői parti madárvonulás-kutatás, Fertői vízivad szinkron
Mosonmagyaróvári Környezetvédelmi Egyesület	Mosonmagyaróvár, Pf. 72.	Szigetközi és hansági táborok, Föld Napi rendezvények
Műemlékek Nemzeti Gondnoksága, Esterházy-kastély	Fertőd	Turisztikai programok kölcsönös értékesítése
Nimphéa Egyesület	Szarvas	Halfaunisztikai kutatások a védett területeken

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Őrség-Vendvidék Natúrpark Egyesület	9941 Óriszentpéter, Városszer 55.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Pro Silva Hungária	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Közreműködés kezelési tervek elkészítésében Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban
Regional Environmental Center	Szentendre	Partnerként közreműködünk a Fellowship és Know-How programokban
Rotary Club	Sopron	Környezeti nevelési programok hátrányos helyzetű gyerekeknek
Scarbantia Leánycserkész Csapat	Sopron	Természetvédelmi Táborok
Sopron Tájégségi Vadászövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Szalkay József Lepkészetűi Egyesület	Budapest	Rétkezelések hatásának vizsgálata a hangyaboglárkákra.
Tornádó Egyesület	Debrecen, Teleki Pál u. 7.	Vizes élőhelyek vízi gerinctelen faunájának felmérése
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése
Varangy Akciócsoport	Budapest	Kételtű-hüllő védelem
Wetlands International	Hollandia	Vizes élőhely-rekonstrukció monitoring a Hanságban
WWF Austria	Apetlon, Seewinkel-Hof	határon átnyúló környezeti nevelési programok, továbbá közös határon átnyúló projekt előkészítése (Ferto-Neu-Net)
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Hód visszatelepítési program a Hanságban Vidra állományfelmérés stb.

10. Külföldi együttműködés

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, az illmitzi Biológiai Állomás, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túloldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Tavaly tavasszal befejeztük egy nagy határon átnyúló (FERTŐ-NEU-NAT) projekt előkészítését környezeti nevelés és ökoturizmus témában, amelyhez osztrák nemzeti parki partnerünk is csatlakozott a WWF Austriával egyetemben.

A kismartoni székhelyű Regional Management Burgenland szervezet, a burgenlandi naturparkok és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel társnemzeti parkunk (továbbá hazai oldalról a Balaton-felvidéki és Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságok) bevonásával egy osztrák-magyar területi együttműködés program keretében előkészítettünk egy közös projektet a nyugat-panóniai védett területek közös hálózatának kialakítására és közös tevékenységének fejlesztésére (PANANET projekt).

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, tűzok program, vízivad-program, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.)

A Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie) vaddisznó befogókat üzemeltet a határmenti nemzeti parki területeken, az osztrák oldalon. A befogásra kerülő vaddisznókat egyedi jelölésekkel, esetenként rádióadókkal látják el. Méréseket végezve következtetnek a térség vaddisznó állományának mozgáskörzetére. Határmenti vadgazdálkodási együttműködés keretében Igazgatóságunk, valamint szervezésünkben a környező magyar oldali vadász-társaságok fontos szerepet játszanak az eredmények előállításában, hiszen gyakran a magyar oldalon kerülnek terítékre a jelölt vaddisznók. A krotáliák, valamint az elejtési adatok (elejtés helye, ideje, az állat testtömege stb.) rajtuk keresztül jutnak vissza a kutatóintézethez.

Igazgatóságunk 2005-ben kötött együttműködési megállapodást a szlovák Természetvédelmi Ügynökséggel (SOPSR), melynek keretében a Duna-menti Erdők Tájvédelmi Körzet és a Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén közös programokat, kutatásokat és pályázatokat működtet a két intézmény. Az együttműködés évente elkészített munkaterv alapján folyik. 2007-ben a közösen végezhető kutatási programok összehangolását végeztük el, illetve elkészítettük a régió térinformatikai alapadatbázisát. A tervezett közös kutatások közül a ragadozómadarak és a fekete gólya vizsgálatát sikerült elvégezni.

Pozsony megyével közösen előkészítettünk egy projektet a magyar-szlovák területi együttműködés programra, amely a szigetközi és csallóközi védett területeken és a Mosoni-síkon folyó természetbarát gyepgazdálkodást segíti (különösen a tűzok érdekében), valamint a vizes élőhelyek közös monitoringját alapozza meg a térségben.

Tagszervezete vagyunk, és folyamatosan együttműködünk az EUROPARC szövetséggel, valamint az IUCN-nel. Ez utóbbi szervezet tavaly év végéig sarródon működtette az ún. Európai Green Belt (Európai Zöld Övezet) programot koordináló irodáját.

A holland De Bie Bosch Nemzeti Park, a Duna-Delta Bioszféra Rezervátum, valamint a Nationalpark Neusiedler See Seewinkel és Nemzeti Park Igazgatóságunk között szoros együttműködésben rendszeres tapasztalatcsere folyik a vizes élőhelyek kezelése, ökoturizmus és környezeti nevelés terén.

10. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
BfN (Német Szövetségi Természetvédelmi Ügynökség)	Németország (Bonn)	„Európai Zöld Övezetek” programok terén
Birdlife Austria	Ausztria (Bécs)	Természetvédelmi monitoring
Duna-menti ártér TK	Szlovákia (Dunaszerdahely)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
Europarc Federation	Németország (Grafenau)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Duna Delta Bioszféra Rezervátum	Románia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
De Bisch Bosch Nemzeti Park	Hollandia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
Bratislavsky Kraj (Pozsony Megye)	Szlovákia	Közös határon átnyúló projekt előkészítése
IUCN Green Belt Office	Sarród	Az egykori vasfüggöny mentén található természetközeli állapotú területek megóvása, népszerűsítése előadásokkal
IUCN Regional Office	Belgium (Brüsszel)	„Európai Zöld Övezetek” konferencia szervezése
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására, közös projektek előkészítése (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Kismarton)	Közös határon átnyúló projekt előkészítése (PANANET)
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
WWF Austria	Ausztria (Bécs)	Szakmai és diák csereprogramok a Fertő-tó környékén élők bevonásával, továbbá közös projekt (Ferto-Neu-Net) előkészítése
Verein Jordsand természetvédelmi egyesület	Németország (Hamburg)	Madárvédelem és a kétéltűvédelem.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2008. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie)	Ausztria (Bécs)	Vadbiológiai kutatások

11. Ellenőrzés

Lásd táblázat.

11. táblázat: Ellenőrzések

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
ÁSZ	2007. évi beszámoló	
APEH	ÁFA ellenőrzés	Hiányosság nem került megállapításra
KVVM	Fejezeti ellenőrzés	2005-2007. évi gazdálkodás ellenőrzése – intézkedési terv készült

12. Fontosabb célkitűzések a következő évre

12.1 Gazdasági téren

- Pályázati forrásból megteremteni a László majorban kialakítandó bemutató majorság fejlesztésének anyagi hátterét. Rendelkezünk engedélyezett építési tervvel.
- Pályázati forrásból az öntésmajori múzeum és központ felújításának anyagi fedezetét. Rendelkezünk engedélyezett építési tervvel.
- Hansági tevelő szállás kialakítása
- Bikanevelő telep fejlesztése
- Halászati eszközök vásárlása

12.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

- A 2009-es évben, hasonlóan a korábbiakhoz, törekszünk arra, hogy az Európai Unió forrásai közül minél hatékonyabban tudjunk pénzügy eszközöket bevonni a természetvédelmi tudatformálásba és az ökoturisztikai fejlesztéseinkbe.
- Az elmúlt év novemberében az Igazgatóság Csapody István Természetiskolája megkapta az erdei iskolai programjainak minősítését. Ennek kapcsán elkezdődtek azok a munkák, amelyeknek nyomán eddigi programjainkat új segédanyagokkal (feladatlapok, határozólapok, foglalkoztató füzetek, stb.) és nyertes pályázat esetén új eszközök beszerzésével kívánjuk bővíteni.
- A Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézettel közösen akkreditált tanártovábbképzésünket 2009-re újra meghirdettük.
- Március elején ismét szeretnénk pedagógusok részére egy tájékoztató jellegű találkozót szervezni - előadásokkal, terepi foglalkozásokkal - erdei iskola témakörben.
- A korábbi évekhez hasonlóan a Szigetközi TK-ban, Lipóton zajló táboroztatást is folytatni szándékozunk. A hansági ornitológiai táborunk 2009-ben is várja az érdeklődőket.
- A helyi és környékbeli oktatási intézmények számára az elmúlt években nagy sikerrel lebonyolított „Leselkedő” vetélkedősorozatot a 2008/2009. tanévben is újtárra indítottuk. Ennek zárása 2009 májusában lesz.
- Ökoturisztikai programjaink programkínálatát a következő évben is szeretnénk hasonló módon levezényelni. A Magyar Nemzeti Parkok Hete kapcsán, érdekes és attraktív programokkal várjuk majd az érdeklődőket.
- A meglévő tanösvények és kilátótornyok folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez - gondoskodni szeretnénk.
- Információs táblák kihelyezésével a nemzeti parkon túl a tájvédelmi körzetek látogatott, de információval eddig megfelelően el nem látott területén is szeretnénk a színvonalas tájékoztatást elérni.
- A 2009-es esztendőben is szeretnénk Turisztikai programajánlónkat megjelentetni.

12.3 Társadalmi kapcsolatok terén:

Szakmai összejövetelek, megbeszélések szervezése

- Részvétel az Utazás 2008 kiállításon, Budapesten
- Jeles zöld napi rendezvények szervezése
- Részvétel a „Nemzeti Parkok Hete” budapesti rendezvénysorozaton.
- Magyar Nemzeti Parkok hetén programok szervezése
- Sajtókirándulások szervezése

- Helyi és regionális kiállításokon való részvétel

12.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

- A parlagi vipera védelmére elnyert Life+ pályázat 2009. évre tervezett feladatainak sikeres végrehajtása és a 2010. évi munkák előkészítése.
- Az Osli-Hanyi vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezésére elnyert KEOP pályázat 2009. évi feladatainak végrehajtása.
- Nemzeti Fejlesztési Tervben prioritás szerint finanszírozásra kerülő programok végrehajtása.
- Szlovák-magyar Interreg pályázat előkészítésének folytatása a határmenti közösségi jelentőségű területek fejlesztésére.
- Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása
- Invázió fajok (pl. kárókatona, bütykös hattyú, szürke varjú, róka, bálványfa) visszaszorítása
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása.
- A Fertő-Hanság Nemzeti Park, a Soproni Tájvédelmi Körzet és a Szigetközi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének befejezése és a területi egyeztetés elkezdése.
- 2009-ben folytatjuk vadgazdálkodási tevékenységünket a 2007-17 üzemtervezési ciklusra megalakított Fertő-tavi (103810 kódszámú) vadászterületen.
- 2009-ben folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasoknál.
- Megkezdjük a szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008 év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodást.
- A Természetvédelmi Információs Rendszer adatokkal történő feltöltése.

12.5. Hatósági tevékenység terén

- A vonatkozó 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet rendelkezése szerint a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség megkeresésére a lehető legrövidebb időn belül szakvéleményt adunk a hatósági határozatok, szakhatósági állásfoglalások elkészítéséhez.
- Továbbra is ellátjuk a természetvédelmi szabálysértési hatósági teendőket.
- Őrszolgálatunk területi ellenőrzései során törekedni fog a már megszokott állampolgárbarát eljárásának fenntartására és továbbvitelére.